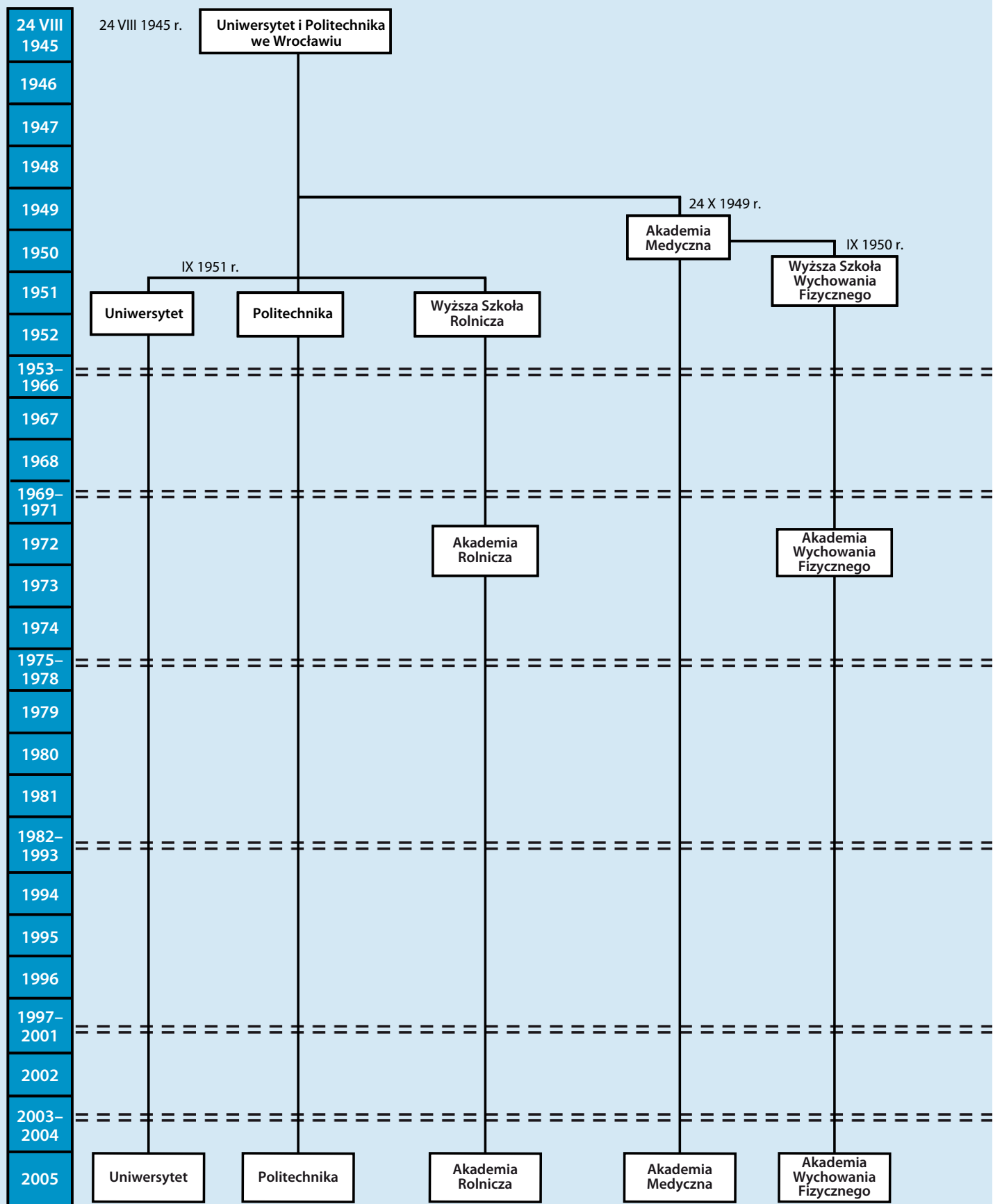

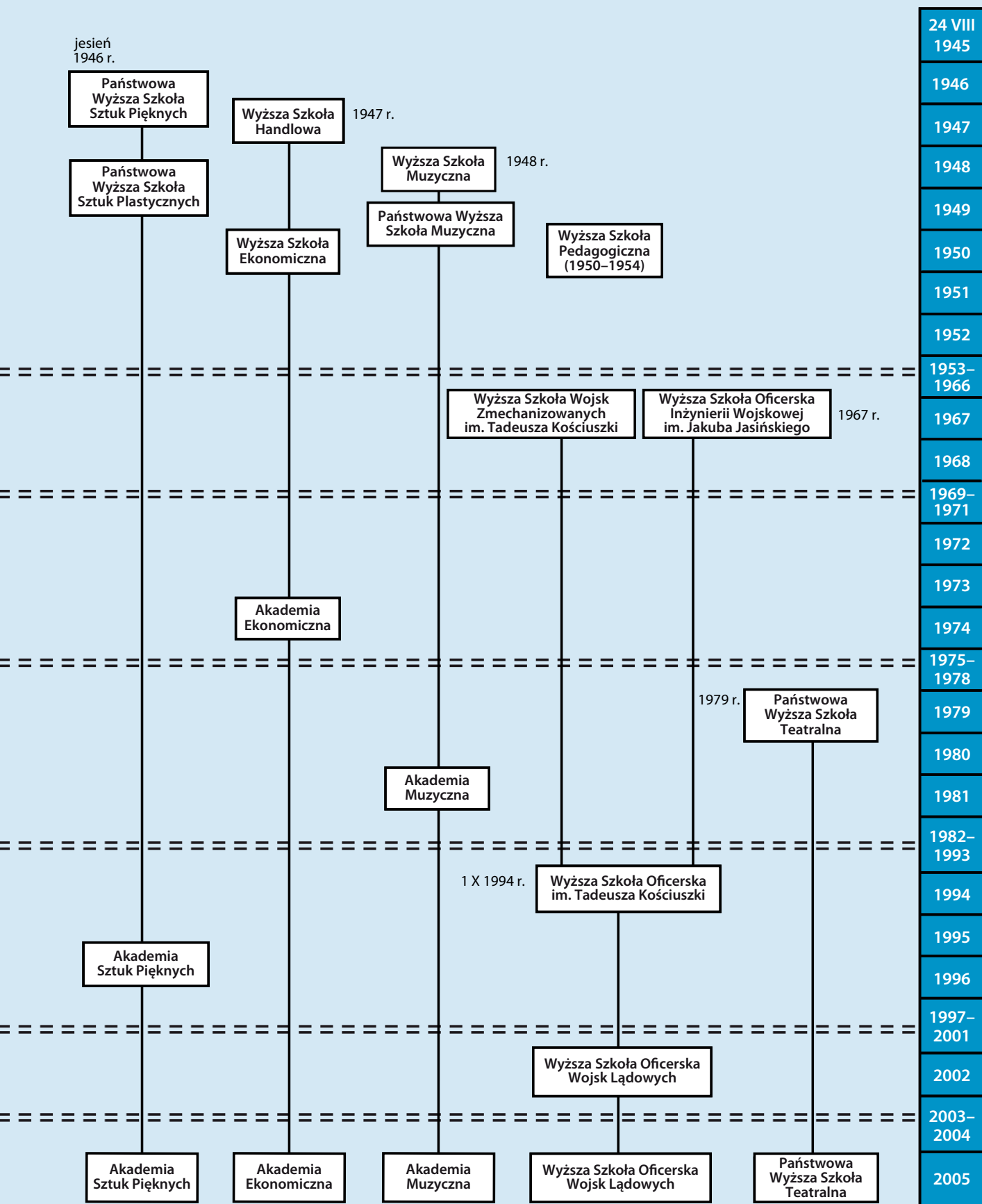
UCZELNIE AKADEMICKIE

WROCŁAWSKIE UCZELNIE PAŃSTWOWE

WROCŁAWSKIE UCZELNIE PAŃSTWOWE

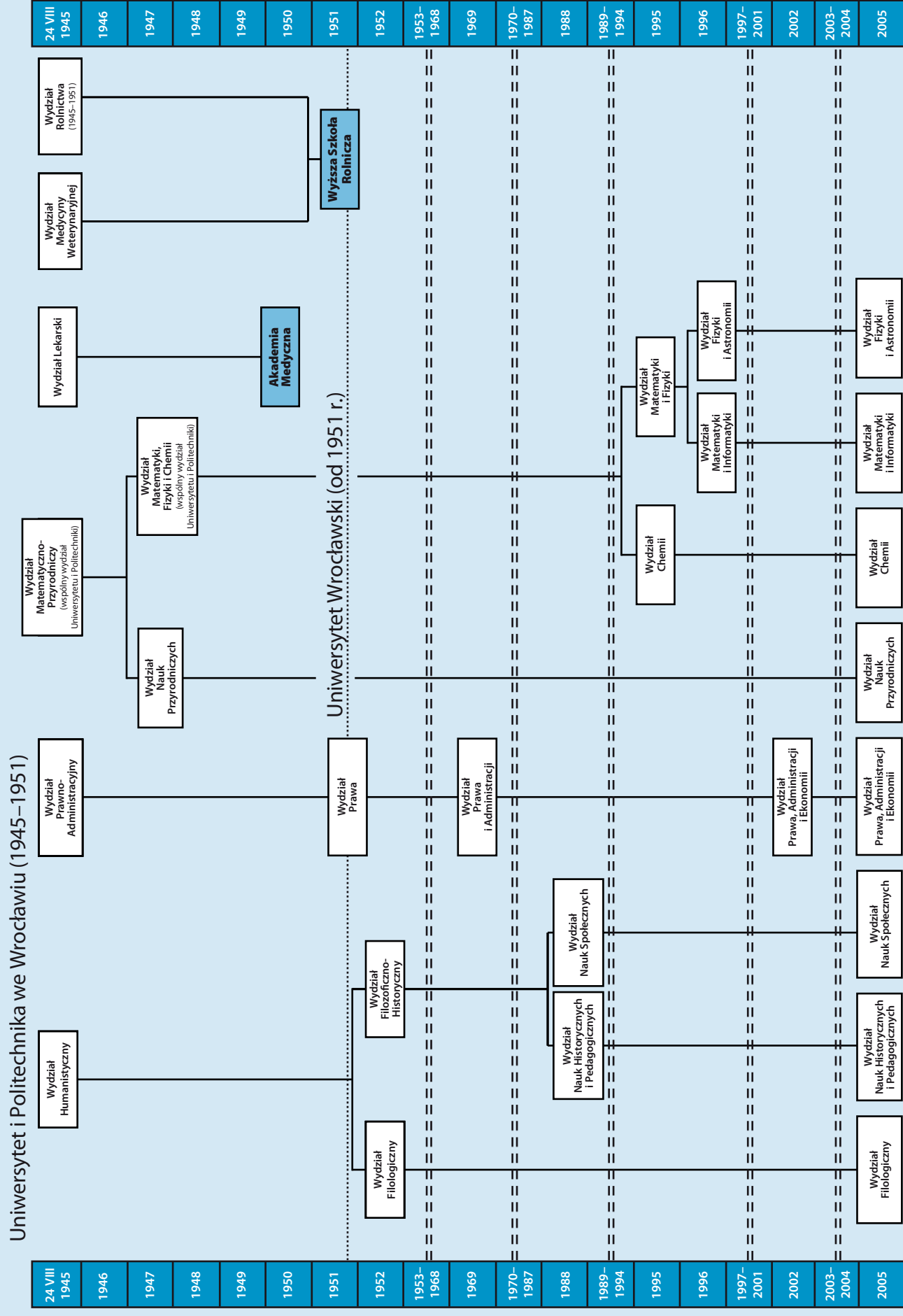

UNIwersytet Wrocławski

STRUKTURA WYDZIAŁÓW UNIwersYTETU WROCŁAWSKIEGO OD ROKU 1945

Uniwersytet Wrocławski Anno Domini 2005

Spoglądając na współczesny Uniwersytet Wrocławski, łączący w swoich dziejach początki, te z austriackiego nadania, Akademii Leopoldyńskiej powstałej w 1702 r., z XIX-wiecznym okresem uczelni pruskiej, ale i z Polakami, którzy tu studiowali, tutaj wykładali i również pełnili najważniejsze godności akademickie, oraz epokę rozkwitu uczelni polskiej od 1945 r. i kontynuującej chlubne tradycje polskich uczelni we Lwowie, możemy śmiało przyrównać naszą uczelnię do pomostu, łączącego wschód z zachodem, północ z południem Europy. Jako ilustrację powyższego chciałbym zacytować słowa z przemówienia Prezydenta Republiki Federalnej Niemiec Johanna Raua wygłoszonego przed obydwoma Izbami Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie 30 kwietnia 2004: „We Wrocławiu w listopadzie 2002 r. wziąłem udział w obchodach trzechsetnej rocznicy powstania Uniwersytetu i byłem świadkiem faktu, że duch otwartości na świat, panujący na tej uczelni, przeżywał wszelkie przełomy i cezury”.

Uniwersytet Wrocławski pragnie być uczelnią na miarę XXI w., uczelnią w pełni europejską, nie tylko ze względu na swoją przeszłość, ale przede wszystkim na wyzwania teraźniejszości i przyszłości. Nasza uczelnia to dzisiaj prężne środowisko przeszło 42 tys. studentów, ponad 3 tys. pracowników, w tym przeszło 450 profesorów i doktorów habilitowanych, uczących na 42 kierunkach i specjalnościach. Ponadto jesteśmy kuźnią kadr o najwyższych kwalifikacjach, posiadając szeroko rozwinięte studia doktoranckie, na których kształcą się obecnie prawie 1300 doktorantów. Zgodnie z Procesem Bolońskim studia doktoranckie na naszej uczelni są traktowane jako trzeci etap kształcenia.

Wypełniając misję kształcenia dużej liczby studentów, stworzyliśmy również warunki do kształcenia elitarnego najzdolniejszej młodzieży. Począwszy od roku akademickiego 2004/2005, wprowadzono międzywydziałowe studia interdyscyplinarne w dwóch blokach: humanistycznym i nauk przyrodniczych.

Z dniem 1 maja 2004 nasz kraj dołączył do wielkiej rodziny narodów europejskich. Członkostwo w Unii Europejskiej to nie tylko przywilej, lecz również odpowiedzialność, a przede wszystkim odpowiedzialność wobec własnego narodu oraz pozostałych narodów zjednoczonej Europy. Jako środowisko akademickie musimy głęboko angażować się w tworzenie Europy Wiedzy przez aktywne uczestnictwo w realizacji Europejskiej Przestrzeni Szkolnictwa Wyższego i Europejskiej Przestrzeni Badawczej. Konsekwencją tego jest konieczność rozszerzania współpracy międzynarodo-

wej na wielu płaszczyznach z ośrodkami akademickimi zachodniej i wschodniej Europy. Nasze zespoły naukowe z powodzeniem włączają się w realizację Europejskiej Przestrzeni Badawczej, realizując programy badawcze w ramach 6 Programu Ramowego UE.

Uniwersytet Wrocławski bardzo aktywnie uczestniczy w realizacji Procesu Bolońskiego. Na większości kierunków studiów wprowadzono dwa etapy kształcenia (tj. licencjacki oraz magisterski), a także europejski system punktów kredytowych (ECTS). Każdego roku sukcesywnie zwiększamy liczbę studentów wyjeżdżających na najlepsze uczelnie UE w ramach programu „Socrates/Erasmus”. Wzrosła również liczba osób odbywających praktyki zagraniczne w krajach unijnych w ramach programu „Leonardo da Vinci”. Te działania nie tylko wzbogacają ofertę dydaktyczną uczelni i czynią ją bardziej atrakcyjną dla kandydatów na studia, lecz również umożliwiają lepsze przygotowanie studentów do przyszłej rywalizacji na rynku pracy.

Uczelnia europejska to uczelnia otwarta na studentów zagranicznych. W celu zainteresowania obcokrajowców studiami na Uniwersytecie Wrocławskim w roku akademickim 2003/2004 utworzyliśmy dwusemestralne interdyscyplinarne studia w języku angielskim w dziedzinie nauk humanistycznych, nauk społecznych, nauk przyrodniczych i technologii materiałowych. Należy stwierdzić, że cieszą się one dużym powodzeniem wśród studentów uczelni europejskich, co stawia nas w absolutnej czołówce polskich uczelni pod względem liczby studentów UE przyjeżdżających w ramach programu „Socrates/Erasmus”. Ponadto prowadzimy wspólne kształcenie z uczelniami UE, na razie na poziomie studiów podyplomowych, które kończy się uzyskaniem dyplomu z obu uczelni. Również z partnerskimi uczelniami europejskimi złożyliśmy projekty wspólnych studiów magisterskich uzupełniających w ramach nowego programu UE „Erasmus Mundus”, który jest skierowany do studentów spoza krajów unijnych.

Wiele dokumentów Unii Europejskiej wyraźnie podkreśla, że wysokiej jakości edukacja, badania naukowe (zarówno podstawowe, jak i stosowane) są bardzo ważnymi elementami polityki regionalnej. W krajach UE działalność wyższych uczelni przenika całe lokalne otoczenie gospodarcze, społeczne i kulturalne. Jest rzeczą oczywistą, że nie będzie silnego regionu bez silnego ośrodka akademickiego, jak również trudno sobie wyobrazić silny ośrodek akademicki w słabym regionie. Rozwój centrów transferu technologii oraz parków naukowych jest i będzie motorem rozwoju regionu. Nasza

uczelnia musi być sercem intelektualnym Wrocławia i Dolnego Śląska. Powinna szybko reagować za zapotrzebowanie regionu, ale i również wychodzić z inicjatywami na zewnątrz. Stąd też szczególny wymiar miało uczestnictwo Uniwersytetu w pracach nad Strategią Rozwoju Innowacji Dolnego Śląska oraz Strategią Rozwoju Dolnego Śląska.

Jedną z największych wartości Uniwersytetu jest kadra naukowa o renomie krajowej i międzynarodowej, która musi mieć odpowiednie warunki do prowadzenia badań naukowych i rozwoju. W 2003 r. wraz z innymi uczelniami wrocławskimi oraz z partnerami z przemysłu utworzyliśmy Dolnośląskie Centrum Zaawansowanych Technologii (DCZT) w ramach Regionalnej Strategii Innowacji. Celem DCZT jest nie tylko stymulowanie rozwoju gospodarczego regionu w dziedzinie zaawansowanych technologii, lecz również komercjalizacja badań naukowych oraz pozyskiwanie funduszy na badania naukowe. W celu konsolidacji badań inter- i multidyscyplinarnych, a także integracji zespołów naukowych pochodzących z różnych wydziałów, w czerwcu 2004 r. Senat Uniwersytetu Wrocławskiego powołał do życia Centrum Ekorozwoju i Biotechnologii. Główne cele Centrum to prowadzenie badań naukowych i innowacyjnych oraz działalność edukacyjna i szkoleniowa.

Innym ważkim elementem wizerunku Uniwersytetu Wrocławskiego jest to, że obecnie uczelnia jest nie tylko

miejszem realizacji tradycyjnych zadań akademickich, tzn. nauczania oraz prowadzenia badań naukowych, lecz również stanowi dynamiczne centrum kultury i sztuki. Fakt ten podkreślono dobitnie podczas specjalnej sesji UNESCO poświęconej Uniwersytetowi Wrocławskiemu, która odbyła się w październiku 2002 r. w paryskiej siedzibie głównej tej największej instytucji zajmującej się nauką, edukacją i kulturą. Nasz uniwersytet stał się również symbolicznym miejscem spotkań międzynarodowych najwyższej rangi. Do nich należało m.in. spotkanie 9 maja 2003 szefów państw należących do Trójkąta Weimarskiego.

Przedstawione powyżej w dużym skrócie działania zmierzają do wzrostu pozycji Uniwersytetu Wrocławskiego w kraju i poza jego granicami. Te elementy nowego wizerunku uczelni są w istotnym sensie konsekwencją naszej historii, do której jako wspólnota nauczycieli, badaczy i studentów staraliśmy się podejść, przezwyciężając dotychczasowe historyczne uprzedzenia oraz ideologiczne zafałszowania. Chcemy również, aby ten żywy pomnik, jakim jest współczesny Uniwersytet Wrocławski, budowany przez nas w umysłach i sercach naszych uczniów, był trwalszy od upływającego czasu, służąc przez następne stulecia pomyślności Polski i Europy.

Prof. dr hab. Zdzisław Latajka
Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego

60 lat polskiego Uniwersytetu Wrocławskiego

Instytucje kształcące na poziomie uniwersyteckim były zakładane we Wrocławiu czterokrotnie. Jedną z pierwszych prób założenia uniwersytetu w regionie Europy Środkowej na Dolnym Śląsku miała miejsce w 1505 r., gdy król Czech i Węgier Władysław II Jagiellończyk podpisał w Budzie na Węgrzech akt fundacyjny Uniwersytetu Wrocławskiego. Uniwersytet ten został zamierzony jako *generale litterarum gymnasium*, co oznaczało pełną uczelnię uniwersytecką, obejmującą wydziały teologii, prawa, medycyny i filozofii. Wola królewska nie została jednak zrealizowana. Od początków edukacji uniwersyteckiej w Europie uniwersytety były tworzone przez lokalne struktury Kościoła rzymskokatolickiego we współpracy z władzami królewskimi i przy aprobachie Watykanu. Działo się tak dlatego, że odpowiednio wykształceni wykładowcy i profesorowie byli, z bardzo nielicznymi wyjątkami, ludźmi Kościoła. Władze świeckie, co dotyczyło również ówczesnej Wrocławskiej Rady Miejskiej, wprawdzie wspierały inicjatywę króla, ale nie zadbały o należyte materialne zabezpieczenie nowej uczelni. Poza tym poczynione przygotowania naruszały prawo kanoniczne oraz godziły w autonomię papieża. Z tych powodów papież Juliusz II dwukrotnie odmówił swej zgody i inicjatywa nie doszła do skutku.

Dopiero dwa wieki później, w 1702 r., cesarz austriacki Leopold I założył we Wrocławiu niewielkie kolegium jezuickie. Od swego założyciela przyjęło ono nazwę Leopoldina i było siostrzaną uczelnią dla podobnych instytucji w Ołomuńcu w Czechach i Innsbrucku w Austrii. Akademia Leopoldyńska składała się z dwóch fakultetów, filozoficznego i teologicznego,

i cieszyła się wszystkimi tradycyjnymi przywilejami uniwersytetów europejskich tego okresu. Obecny gmach główny Uniwersytetu, jedna z największych i centralnych struktur architektonicznych Wrocławia, usytuowany nad brzegiem Odry, pochodzi z tego okresu. Leopoldina rozpoczęła nauczanie 15 listopada 1702; datę tę uważa się za dzień założenia uniwersytetu we Wrocławiu, chociaż przybrał on kształt zbliżony do obecnego dopiero stulecie później. Ponadto, niebawem po założeniu, został zahamowany w swym rozwoju wskutek wybuchu wojny austriacko-pruskiej w 1740 r. oraz konsekwencji terytorialno-politycznych po jej zakończeniu, albowiem Dolny Śląsk stał się wówczas częścią Prus.

Uniwersytet we Wrocławiu uległ znacznym przekształceniom w 1811 r., gdy zgodnie z edyktem króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III założony w 1506 r. we Frankfurcie nad Odrą Uniwersytet Viadrina został przeniesiony do Wrocławia. W okresie tym uniwersytet we Wrocławiu obejmował pięć wydziałów: filozoficzny, medyczny, prawa oraz, zgola ekumenicznie, dwa wydziały teologiczne: ewangelicki i katolicki. Uniwersytet w tym okresie był oazą otwartości i tolerancji oraz przyciągał, obok niemieckich, również wielu czeskich, żydowskich i polskich studentów, zwłaszcza z regionów Śląska i Wielkopolski, dwóch regionów, które zostały wcielone do Prus w XIX w. i nie posiadały własnych szkół wyższych. W okresie tym wielu Polaków zajmowało wysokie stanowiska akademickie na uniwersytecie. Ta sytuacja jednak zmieniła się radykalnie w l. 1933–1939, gdy akademicy i studenci innych narodowości niż niemiecka zostali usu-

207

D E K R E T

z dnia 24 sierpnia 1945 r.

**o przekształceniu Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki Wrocławskiej
na polskie państwowe szkoły akademickie.**

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Uniwersytet Wrocławski i Politechnika Wrocławska stają się polskimi państwowymi szkołami akademickimi.

Art. 2. (1) Uniwersytet Wrocławski dzieli się na wydziały:

1. prawno-administracyjny,
2. humanistyczny,

3. matematyczno-przyrodniczy,
4. lekarski z oddziałem farmaceutycznym,
5. medycyny weterynaryjnej,
6. rolnictwa z oddziałem ogrodnictwa.

(2) Politechnika Wrocławska dzieli się na wydziały:

1. chemiczny,
2. mechaniczno-elektrotechniczny,
3. budownictwa,
4. hutniczo-górnictwa.

(3) Minister Oświaty określi czas i kolejność uruchomienia poszczególnych wydziałów.

Art. 3. Uniwersytet Wrocławski i Politechnika Wrocławska mają wspólne zakłady naukowe. Stosunek prawny tych instytucji do Uniwersytetu i Politechniki określi Minister Oświaty.

Art. 4. (1) Pierwszych rektorów i pierwszy skład profesorów Uniwersytetu i Politechniki Wrocławskiej mianuje Prezydent Krajowej Rady Narodowej na wniosek Ministra Oświaty.

(2) W okresie organizacyjnym, trwającym do dnia 31 sierpnia 1946 r., rektorowie Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki Wrocławskiej mają kompetencje senatu akademickiego, dziekanów i rad wydziałowych.

(3) Minister Oświaty może w drodze rozporządzenia ograniczyć kompetencje rektorów określone w ust. (2).

Art. 5. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Oświaty.

Art. 6. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

Minister Oświaty:
Czesław Wycech

nięci z uczelni. Zimą 1945 r., w obliczu szybko zbliżającego się wschodniego frontu II wojny światowej, pracownicy uniwersytetu, sprzęt i zasoby biblioteczne zostały ewakuowane do Dreżna. W ten sposób zakończył się niemiecki okres w historii edukacji uniwersyteckiej we Wrocławiu. Miesiące ciężkich walk o Wrocław w 1945 r., przekształcony wówczas na Festung Breslau, doprowadziły do zniszczenia około 70% zabudowy. Również gmach główny uniwersytetu uległ niemal całkowitemu zniszczeniu.

Na mocy porozumienia osiągniętego podczas konferencji poczdamskiej w sierpniu 1945 r. obszar Dolnego Śląska wraz z jego stolicą Wrocławem stał się częścią polskiego te-

rytorium. Rozpoczął się nowy, polski okres w historii wyższej edukacji we Wrocławiu.

Przez pierwsze sześć lat Uniwersytet Wrocławski funkcjonował w ścisłym instytucjonalnym i personalnym związku z Politechniką Wrocławską, zgodnie z treścią dekretu Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej z 24 sierpnia 1945 o przekształceniu Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki Wrocławskiej na polskie państwowe szkoły akademickie (DzU nr 34, poz. 207). Dekret powołujący te uczelnie do życia określał, że w ich skład wchodzi sześć wydziałów uniwersyteckich i cztery politechniczne. Trwający od 1949 r. proces rozczłonkowania uczelni został ostatecznie za-

Uroczystość otwarcia Uniwersytetu i Politechniki 9 czerwca 1946

kończony 1 września 1951, kiedy doszło do wyodrębnienia ze wspólnych struktur Politechniki Wrocławskiej. Rozdział ten został przypieczętowany wsteczną nominacją prof. Dionizego Smoleńskiego na rektora Politechniki Wrocławskiej z datą 21 lutego 1952. Rektorem Uniwersytetu został prof. Stanisław Kulczyński, poprzedni rektor połączonych pierwszych uczelni polskich we Wrocławiu.

Uniwersytet rozpoczął nowy, samodzielny już rok akademicki 1951/1952 od reform strukturalnych. Na wniosek Rady Wydziału Humanistycznego, za zgodą Ministerstwa Oświaty, dokonano podziału wydziału na fakultety Filologiczny i Filozoficzno-Historyczny. W tym samym czasie nastąpiła redukcja katedr (m.in. Katedry Filologii Romańskiej, Angielskiej, Planowania Przestrzennego i Genetyki) i zmniejszała się liczba kierunków nauczania. Innym następstwem oddzielenia się Politechniki od wspólnoty z Uniwersytetem było rozbicie wspólnego Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii na dwa fakultety: Matematyczno-Fizyczny, który pozostał przy Uniwersytecie (Politechnika utworzyła własny taki wydział), Chemiczny zaś włączono do Politechniki. Po dokonanych zmianach pod koniec roku akademickiego 1951/1952 liczba katedr uniwersyteckich zmniejszyła się do 66, samodzielnych pracowników (profesorów, docentów, zastępców profesorów) do 78, pomocniczych pracowników nauki do 247. Redukcje kierunków nauczania pociągnęły za sobą wyraźny spadek stanu liczebnego studentów, zwłaszcza na Wydziale Filozoficzno-Historycznym. Z początkiem 1952 r. na Uniwersytecie było ich 4584.

Pod koniec października 1951 r. odszedł do Warszawy na stanowisko zastępcy przewodniczącego Rady Państwa prof. Stanisław Kulczyński, pierwszy rektor Uniwersytetu i Politechniki. Uchwała Rady Ministrów z 12 kwietnia 1952 nadała Uniwersytetowi imię Bolesława Bieruta. Dopiero po wielu latach, już w okresie Solidarności, stało się możliwe rozpoczęcie działań w sprawie przywrócenia nazwy „Uniwersytet Wrocławski” z pominięciem kompromitującego patrona. Dawną nazwę przywrócono Uniwersytetowi w 1989 r., na fali ogólnych zmian w Polsce.

Rok akademicki 1954/1955 kończył pierwsze dziesięciolecie istnienia uczelni. W tym roku istniało na niej 5 wydziałów oraz studia: Wojskowe, Nauki Języków Obcych i Wychowania Fizycznego oraz 67 katedr. Wzrosła znacznie, bo do 93 osób, liczba samodzielnych pracowników naukowych, zatrudnionych było 231 pomocniczych pracowników nauki. Studia rozpoczęło 2688 studentów (w tym 129 studiów wieczorowych) na 14 kierunkach. 15 listopada 1955 obchodzono uroczystości 10-lecia Uniwersytetu. W Auli Leopoldyńskiej odbyło się wspólne posiedzenie senatów wrocławskich uczelni, a po południu w Hali Ludowej zgromadzenie pracowników i studentów wrocławskich szkół wyższych.

W roku akademickim 1954/1955 udało się utworzyć Katedrę Chemii Nieorganicznej, która później weszła w skład reaktywowanego Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii. W nowych warunkach w systemie organizacyjnym Uniwersytetu dokonywały się znaczne zmiany, m.in. powstała Katedra Bibliotekoznawstwa (1 grudnia 1956), Katedra Fi-

lologii Nowołacińskiej, wznowiła działalność Katedra Filologii Romańskiej (październik 1957 r.). W sumie Wydział Filologiczny rozrósł się do 12 katedr.

10 września 1956 Sejm uchwalił nowelizację ustawy o szkolnictwie wyższym z 1951 r., demokratyzującą życie akademickie. Poszerzono kompetencje Rady Głównej, zwiększono kompetencje i samodzielność kierowników katedr, rad wydziałów i senatu. Rektor miał być wybierany przez senat na 3 lata. Nowy rok akademicki 1956/1957 rozpoczął okres stałego wzrostu liczby studentów. Na egzamin wstępny zgłosiło się 1019 kandydatów, z czego egzamin zdało 760 osób, a 619 zostało przyjętych. Studia rozpoczęło 3896 studentów (o 707 więcej niż w poprzednim roku akademickim), w tym na studiach dziennych 2421, zaocznych 572 i eksternistycznych 903. W październiku odbyły się wybory rektora. Został nim ponownie prof. Edward Marczewski. W tym samym czasie nastąpiła poprawa sytuacji lokalowej Uniwersytetu. Decyzją Miejskiej Rady Narodowej przydzielono uczelni część budynku przy ul. Cybulskiego po niektórych biurach KW PZPR. Po następnych 34 latach, w czasie transformacji ustrojowej, Uniwersytet otrzymał zasadniczą część pomieszczeń po dawnym KW PZPR.

Na fali „odwilży październikowej” na posiedzeniach rad wydziałowych i senatu występowano z żądaniem naprawienia krzywd i powrotu na uczelnię osób, które z powodów politycznych straciły pracę. I tak przywrócono do pracy prof. Wincentego Stysia, dr. Karola Wolfkego, prof. Stanisława Huberta oraz wystąpiono z tych samych względów o docenturę dla dr. Kazimierza Orzechowskiego i o profesurę dla Stefana Gumińskiego.

Na Wydziale Filozoficzno-Historycznym powstały katedry: Archeologii Polski i Etnografii, Historii Sztuki Nowożytnej, wznowiły działalność katedry Filozofii oraz Socjologii. Z dniem 1 stycznia 1957 (postanowienie Sekretariatu KC PZPR) zlikwidowano katedry podstaw marksizmu-leninizmu – oczywiście dotyczyło to także Uniwersytetu. Liczba katedr wzrosła do 79, a zakładów było 81. Liczba katedr na Wydziale Prawa nie zmieniła się. Natomiast na Wydziale Nauk Przyrodniczych powstały Katedra Mikrobiologii (1956) i Katedra Biochemii (1959).

Nowy rok akademicki 1957/1958 Uniwersytet rozpoczynał jako trzeci w Polsce pod względem liczby prowadzonych kierunków studiów stacjonarnych (18); uczelnia wrocławską sytuowała się tuż za Uniwersytetem Warszawskim i Jagiellońskim. Studia dzienne to kierunki: filologia polska, rosyjska, germańska, romańska i klasyczna, bibliotekoznawstwo, historia, archeologia, etnografia, pedagogika, historia sztuki, biologia, geografia, matematyka, fizyka, astronomia, chemia, prawo. Studia eksternistyczne prowadzono na ośmiu kierunkach. W tym samym czasie na Uniwersytecie zatrudnionych było 115 samodzielnych pracowników nauki, w tym 25 profesorów zwyczajnych i 44 nadzwyczajnych, 46 docentów, 18 zastępców profesorów, 88 adiunktów, 110 starszych asystentów, 94 asystentów, 30 lektorów i wykładowców, 59 pracowników służby bibliotecznej. Studentów było 4394, w tym na studiach stacjonarnych 2662, zaocznych 682 i eksternistycznych 1050. Uniwersytet obejmował 6 instytutów, 5 zespołów katedr, 81 katedr, 5 domów studenckich i 3 stołówki oraz 19 budynków własnych.

Rok akademicki 1964/1965 kończył drugie dziesięciolecie Uniwersytetu. Czas ten to walka o pozycję uczelni w mieście, regionie i w nauce polskiej, a także pozyskiwanie dotacji na jej działalność dydaktyczną, płace i odbudowę bazy lokalowej. Innym ważnym problemem było szybkie starzenie się zespołów naukowych przy niewielkim przyroście młodych pracowników. Plany rozwoju Uniwersytetu chciano wiązać z całokształtem przeobrażeń ziem zachodnich. Środowisko uniwersyteckie powracało do prób artykułowania swojej tożsamości, wiążąc tradycje ze współczesnością. Podejmowano dyskusję nad sformalizowaniem tradycji, biorąc pod uwagę również schedę po niemieckim Uniwersytecie Fryderyka Wilhelma i po lwowskim Uniwersytecie Jana Kazimierza. W tym czasie zaczął się rozwijać ruch stowarzyszeń absolwentów. I tak w grudniu 1959 r. odbył się zjazd pierwszych absolwentów prawa z 1949 r., a w czerwcu 1960 r. zjazd absolwentów chemii z lat 1949 i 1950, 2 czerwca 1961 – I Zjazd Geologów.

Przełom lat 50. i 60. to czas przywrócenia tytułów doktorskich (1956) i habilitacji (1960). Do końca 1962 r. wypromowano 192 doktorów, w tym na wydziałach: Filologicznym – 18, Filozoficzno-Historycznym – 30, Prawa i Administracji – 22, Matematyki, Fizyki i Chemii – 46, Nauk Przyrodniczych – 76. W l. 1960–1962 przeprowadzono kolokwia habilitacyjne na wydziałach: Filologicznym – 4, Filozoficzno-Historycznym – 4, Prawa i Administracji – 3, Matematyki, Fizyki i Chemii – 5, Nauk Przyrodniczych – 4.

W październiku rozpoczęto prace budowlane przy wznowieniu domu akademickiego przy pl. Grunwaldzkim („Dwudziestolatka”), a wiosną zaczęto budowę nowego gmachu dydaktycznego Wydziału Prawa. Na początku roku akademickiego 1964/1965 zostało utworzone Międzywydziałowe Studium Nauk Politycznych, które swoimi wykładami miało objąć wszystkie kierunki. Na posiedzeniu Senatu 20 lutego 1965 z udziałem wiceministera szkolnictwa wyższego E. Krasowskiej poddano publicznej ocenie plan rozwoju Uniwersytetu, który przedstawił rektor Alfred Jahn: „Nie chcemy być traktowani jako uniwersytet ziem zachodnich, ale jako jeden z uniwersytetów, który jest odpowiedzialny nie tylko za swój teren, ale za naukę w całym państwie. Tego rodzaju sformułowanie współodpowiedzialności równocześnie nakłada na nas szczególne obowiązki i ustawia nas w pewnym stosunku do resortu reprezentowanego”.

Do egzaminów wstępnych na I rok studiów 1967/1968 przystąpiło 3540 maturzystów, a przyjęto 2200 osób. Dość zaskakujący był rozkład kandydatów w stosunku do liczby miejsc: na pedagogikę 8 na jedno miejsce, biologię 4,9, geografę 4,8, prawo 4,2, germanistykę, filologię polską 3, chemię, fizykę 1,6. Wyraźnie spadło zainteresowanie studiami zaocznymi prawa i nauczycielskimi. 3 listopada 1967 rozpoczęto budowę gmachu dla Instytutu Matematyki i kontynuowano prace przy budynku dla Instytutu Chemii. W czasie Dni Wrocławia zostały wręczone rektorowi prof. A. Jahnowi nowe insygnia rektorskie (wg projektu prof. Jabłońskiego z Warszawy), ufundowane przez Izbę Rzemieślniczą.

W marcu zaczęły się wydarzenia „wiosny studenckiej”, wywołane zdjęciem ze sceny *Dziadów* Adama Mickiewicza w reżyserii Kazimierza Dejmka w Warszawie, czego konsekwencją były wiece studentów, które zostały rozbite przez

W 1973 r. powstała Telefoniczna Poradnia Językowa

milicję i Służbę Bezpieczeństwa. We Wrocławiu 12 marca odbył się wiec w Auli Leopoldyńskiej. 14 marca proklamowano trzydniowy strajk, który, w obliczu zagrożenia atakiem milicji, został przerwany 16 marca, a dzięki pertraktacjom rektora A. Jahna i Zbigniewa Bożyczki z oficerem milicji zapewniono bezpieczeństwo studentom Uniwersytetu opuszczającym gmach główny. Protest studentów był wspierany przez znaczną część profesury oraz Rady Wydziałów. Represje wobec studentów w postaci aresztowań, usunięcia ze studiów i wcielenia do wojska zostały zminimalizowane dzięki zdecydowanej postawie rektora Jahna. Trzech pracowników Uniwersytetu – prof. Stanisław Hartman, dr Walerian Zientek oraz doc. Tadeusz Lachowicz zostało przeniesionych do placówek PAN.

Po burzliwej debacie 26 czerwca 1968 Senat zatwierdził nową, instytutową strukturę uczelni. Pismem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 23 sierpnia 1968 na stanowisko rektora Uniwersytetu Wrocławskiego został powołany prof. Włodzimierz Berutowicz.

Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 17 kwietnia 1969 z dotychczasowej sieci katedr powstały 22 instytuty, które miały funkcjonować w ramach wydziałów. Na Wydziale Filologicznym istniało 5 instytutów, 28 zakładów i 3 katedry wydzielone; na Filozoficzno-Historycznym – 2 instytuty, 10 zakładów i 5 katedr wydzielonych; Prawa i Administracji – 5 instytutów, 20 zakładów i 1 katedra wydzielona; Matematyki, Fizyki i Chemii – 5 instytutów, 31 zakładów; Nauk Przyrodniczych – 4 instytuty, 28 zakładów i 2 katedry wydzielone, a w Międzywydziałowym Studium Nauk Politycznych – 1 instytut oraz 3 zakłady. Jako placówki międzywydziałowe miały funkcjonować: Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, Studium Wojskowe, Studium Wychowania Fizycznego, Studium Kulturalno-Oświatowe. Nowa struktura uczelni została wprowadzona 1 września 1969.

Rok akademicki 1970/1971 rozpoczął się wykładem inauguracyjnym prof. Kazimierza Urbanika „Matematyka zdarzeń przypadkowych”. Na pierwszy rok studiów przyjęto

1395 osób. Pod koniec roku studiowało ogółem 10 507 osób (w tym 6159 na studiach stacjonarnych, 4188 na zaocznych i 160 na eksternistycznych). 14 i 15 listopada 1970 odbyły się uroczystości 25-lecia Uniwersytetu. Wypełniły je uroczyste promocje na doktorów h.c. Uniwersytetu dla profesorów Paula Nowotnego, Władysława Ślebodzińskiego, Włodzimierza Trzebiatowskiego i Theodora Martineca, wręczenia medali jubileuszowych, otwarcie wystawy okolicznościowej oraz wręczenie Uniwersytetowi sztandaru ufundowanego przez związki zawodowe. Kończącym akcentem obchodów było podpisanie długoterminowych umów o współpracy z uniwersytetami w Lipsku, Brnie oraz z Państwowym Instytutem Pedagogicznym w Wilnie.

W 1970 r. zakończono budowę i oddano do użytku pierwsze od 1945 r. nowe budynki naukowo-dydaktyczne – Instytutu Chemii i Instytutu Matematyki. Ten ostatni zdobył tytuł Wrocławskiego Domu 1971 r. W 1970 r. zostały utworzone nowe jednostki: Wydawnictwo Uniwersyteckie oraz Centrum Obliczeniowe w Instytucie Matematyki (20 października). Poszerzeniem oferty nauczania było powołanie Zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 15 maja 1971 Wyższej Szkoły Nauczycielskiej.

W listopadzie 1971 r. rektor Berutowicz został powołany na stanowisko ministra sprawiedliwości. Brak zdecydowanego stanowiska środowiska uniwersyteckiego w sprawie przedstawienia konkretnej kandydatury na nowego rektora wymusił chwilowe zastępstwo na tym stanowisku. Przejściowo funkcję tę pełnił prof. Antoni Opolski (wrzesień 1971–1 lutego 1972). 2 lutego 1972 odbyła się uroczystość przekazania insygniów rektorskich przez prof. A. Opolskiego nowemu rektorowi, prof. Marianowi Orzechowskiemu. Zgodnie z tradycją rządów nowego rektora sprawy strategiczne były uzgadniane i konsultowane z Ministerstwem Szkolnictwa Wyższego i Nauki, Wydziałem Nauki i Oświaty KC PZPR, a przede wszystkim z wrocławskim KW PZPR. Po pierwszym okresie optymistycznych ocen o szansach rozwoju Uniwersytetu w związku z utworzeniem Wyższej Szkoły Nauczycielskiej (WSN), wskazywano na ujemne skutki tej decyzji w postaci zahamowania badań naukowych i obniżenia poziomu studiów. W początkach 1973 r. WSN kształciła 2418 studentów na 22 kierunkach (na 11 zaocznych i tyluż stacjonarnych). Planowano wzrost liczby studentów do 5 tys. i uruchomienie studiów magisterskich. Brak warunków kadrowych i lokalowych uniemożliwił realizację tego planu.

Na nowy rok akademicki 1972/1973 przyjęto na studia stacjonarne 2232 osoby, a na studia zaoczne 2025. Pod koniec grudnia 1972 r. na Uniwersytecie studiowały 13 263 osoby, w tym na studiach dziennych 7178, zaocznych 5556, eksternistycznych 177, podyplomowych 207. W marcu 1973 r. Senat podjął uchwałę o przygotowaniu raportu o stanie uczelni, którego punktem wyjścia miała być ocena przeszłości do nakreślenia strategii na przyszłość. Uchwała przyjęta przez Senat określała zasadnicze kierunki w zakresie badań naukowych, dydaktyki, kształcenia młodej kadry oraz zmian organizacyjnych.

W październiku 1973 r. rektor powołał Pracownię Badań Regionalnych, która miała za zadanie prowadzić badania nad administracją lokalną, zarządzaniem gospodarką narodową i badania demograficzne. Po podpisaniu po-

rozumienia o współpracy z Prezydium Rad Narodowych Wojewódzkiej i Miejskiej (6 listopada 1973) i wojewodą zielonogórskim (20 czerwca 1974) – Pracownia Badań Regionalnych rozpoczęła działalność. Kontakty z Polonią zaowocowały otwarciem Wrocławskiej Letniej Szkoły Nauk Ścisłych, Kultury Współczesnej i Języka Polskiego, która od tego czasu corocznie organizuje szkoły letnie dla młodzieży polonijnej. Pierwszym dyrektorem Szkoły był dr Ludwik Turko z Instytutu Fizyki Teoretycznej. W późniejszych latach szkoły te miały już charakter wyłącznie humanistyczny i przekształciły się we Wrocławską Szkołę Kultury i Języka Polskiego dla Cudzoziemców.

Sprawy studenckie nabierały szczególnego znaczenia wobec wzrastającego zainteresowania studiami uniwersyteckimi. I tak pod koniec 1972 r. studiowały 13 263 osoby, w 1973 r. – 15 700, w 1975 – 17 692, w 1976 – 18 222. Wzrost liczby studentów wynikał z coraz większej popularności studiów uniwersyteckich, ale także możliwy był dzięki rozbudowie różnych form studiów. Rok 1976 to apogeum w dzieścioleciu 1970–1980, bo już w następnych latach liczba studentów dość drastycznie zmniejszała się: rok 1979 – to tylko 13 697 studentów (tj. o prawie 5 tys. mniej niż w 1976 r.). W dalszym ciągu podejmowano próby poszerzenia współpracy z miastem czy też z zakładami pracy, którym deklarowano pomoc w rozwiązywaniu problemów specjalistycznych: poczynawszy od chemii, fizykochemii, geologii, a skończywszy na socjologii, psychologii i kulturoznawstwie. Podpisano umowy o współpracy z Kombinatem Górniczo-Hutniczym w Lubinie (28 maja 1972) oraz Fabryką Samochodów Ciężarowych w Jelczu (30 maja 1972).

Rozwijano współpracę międzynarodową, do czego przyczyniło się całe środowisko uniwersyteckie. Podpisano umowę o współpracy pomiędzy Uniwersytetem Wrocławskim a Uniwersytetem Lille III (4 grudnia 1973), Instytutem Pedagogicznym w Wilnie (grudzień 1973 r.) i Uniwersytetem w Stony Brook (5 czerwca 1975). Coraz częściej organizowano międzynarodowe konferencje, m.in.: sympozjum matematyków – teoria obsługi masowej (12 stycznia 1973), konferencja Instytutu Germanistyki, zorganizowana wspólnie z Ośrodkiem Kultury NRD. W rozszerzającej się współpracy międzynarodowej coraz częściej zaczęły uczestniczyć wydziały i instytuty humanistyczne, co dotychczas ze względów ideologicznych i politycznych było źle widziane i odgórnie reglamentowane.

W marcu 1974 r. przystąpiono do renowacji Auli Leopoldańskiej, która miała polegać na konserwacji malowideł, zamontowaniu nowego ogrzewania i oświetlenia. Koniec prac przewidywano na listopad 1975 r., tj. na obchody 30-lecia polskiego Uniwersytetu. Na uczelni rozpoczął działalność Ośrodek Badań Niemcoznawczych (1974), w którego skład wszedł Zespół do Badań nad Problematyką Faszyzmu i Zbrodniami Hitlerowskimi. Doceniając rozwój informatyki, Uniwersytet występował do ministerstwa o zgodę na powołanie takiego instytutu. 15 stycznia 1975 został utworzony Instytut Informatyki na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii. 20 marca 1975 rozpoczął działalność Ośrodek Alliance Française, który prowadził naukę języka francuskiego, także dla mieszkańców Wrocławia, i ułatwiał kontakty z uczelniami i instytucjami kulturalnymi Francji.

W l. 1972–1975 tytuł doktora h.c. otrzymali m.in. profesorowie: John Sampson Toll, Chen Ning Yang, Edward Marczewski, Julian Krzyżanowski, Piotr Leonidowicz Kapica.

W dniu 1 października 1975 rozpoczęły się uroczystości 30-lecia Uniwersytetu, połączone z inauguracją roku akademickiego 1975/1976. Na I rok studiów przyjęto 2013 osób, przy ogólnej liczbie studiujących 17 692. W ciągu 30 lat studia na Uniwersytecie ukończyło 23 457 absolwentów. Ustępujący rektor M. Orzechowski przekazał insygnia rektorskie nowo mianowanemu rektorowi profesorowi Kazimierzowi Urbanikowi. W czasie inauguracji odbyły się promocje na doktorów h.c. profesorów Corneliusa de Jagre, Nikołaja Wasilewicz Bielewa, Andreja Borysowicza Sewernego, Kazimierza Sembrata, Henryka Teisseyre'a; ze względu na stan zdrowia nie odbyła się promocja prof. Zdzisława Żygulskiego. W dniu następnym doktorat h.c. otrzymał przewodniczący Rady Państwa prof. Henryk Jabłoński, który udekorował Uniwersytet Wrocławski Orderem Sztandaru Pracy I Klasy.

21 stycznia 1976 Senat uczelni zatwierdził założenia rozwoju Uniwersytetu na najbliższe 5 lat. Do najważniejszych spraw zaliczono: koncentrację badań naukowych na problemach węzłowych, resortowych i międzyresortowych oraz przeprowadzenie modernizacji programów nauczania. Prognozowano wzrost liczby nauczycieli akademickich o 32%. Opowiedziano się za rozbudową studiów doktoranckich. Nowa ekipa rektorska podjęła rozmowy z władzami dwóch województw: legnickiego i zielonogórskiego, które zaowocowały podpisaniem umów z określonymi ramami współpracy. W styczniu 1977 r. została podpisana umowa z Kombinatem Geologicznym Zachód. W myśl umowy Uniwersytet zobowiązał się do prowadzenia badań naukowych na potrzeby Kombinatu, ten zaś miał wspierać finansowo owe badania oraz przyjmować studentów na praktyki.

Wydarzenia w Radomiu i Ursusie latem 1976 r. zostały oprotetowane przez część nauczycieli akademickich i studentów. W oparciu o te kręgi powstała opozycja polityczna na Uniwersytecie. Jej działalność doprowadziła do represji

Uroczyste obchody 30-lecia Uniwersytetu Wrocławskiego 1 października 1975

„Kredka” i „Ołówek”, domy studenckie Uniwersytetu Wrocławskiego

wobec niektórych nauczycieli akademickich. Z inicjatywy organizacji partyjnej Uniwersytet musiał opuścić prof. Mirosława Chamcówna oraz asystenci – mgr Eugeniusz Porada i mgr Witold Bartosiewicz. W grudniu 1977 r. powstał Studencki Komitet Solidarności, który prowadził szeroko rozwiniętą działalność we współpracy z innymi siłami opozycyjnymi w Polsce. Nadal zmieniała się organizacja badań naukowych. Coraz większe znaczenie miały badania centralnie sterowane, które spychały na plan dalszy badania własne. Uniwersytet Wrocławski jako jedyny w kraju był koordynatorem problemu węzłowego I stopnia. Pod koniec 1977 r. 189 tematów wchodziło do programów centralnie sterowanych, z czego 15% to prace stosowane i rozwojowe. Utrwalała się współpraca międzynarodowa. Prowadzono rozmowy z przedstawicielami uniwersytetów w Detroit, Clermont-Ferrand i Trieście. W marcu 1978 r. Kolegium Rektorów Szkół Wyższych podjęło decyzję o przyznawaniu nagród wrocławskiem uczonemu za pracę na rzecz integracji środowiska, współpracy między uczelniami i instytucjami naukowymi. Pierwsze nagrody otrzymali profesorowie Władysław Berutowicz, Dionizy Smoleński i Włodzimierz Trzebiatowski.

W grudniu 1979 r. na przedłużeniu pl. Grunwaldzkiego rozpoczęto budowę 19-kondygnacyjnego domu studenckiego „Ołówek”, którego projektantami byli Krystyna i Marian Barscy. Z roku na rok pogarszała się baza lokalowa i etatowa na UW. W l. 1975–1979 Biblioteka Uniwersytecka oddała na potrzeby innych jednostek uniwersyteckich 891 m². Obojętne stanowisko władz miasta i władz politycznych wo-

bec kłopotów lokalowych nie napawało optymizmem co do budowy nowej biblioteki.

Sierpniowe strajki robotnicze uaktywniły środowisko akademickie, które na wiecu 30 sierpnia 1980 poparło żądania robotników. 8 września ukonstytuował się Komitet Założycielski Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych Pracowników Uniwersytetu, który za główne cele uważał walkę o praworządność oraz o autonomię. Na jego czele stanął dr Jerzy Czyżewski, a zastępcami byli Adolf Juzwenko, Aleksander Labuda i Wojciech Puławski. Wkrótce Komitet przekształcił się w Komitet Założycielski Solidarności. Solidarność na Uniwersytecie ukonstytuowała się ostatecznie w grudniu 1980 r. Związek miał na uczelni 2789 członków, a przewodniczącym Komisji Zakładowej został wybrany doc. Ludwik Turko.

Nowy rok akademicki 1980/1981 rozpoczęło 14 377 studentów, w tym 8387 na studiach stacjonarnych i 4757 na zaocznych. W swoim wystąpieniu inauguracyjnym rektor Urbanik dokonał podsumowania dotychczasowych przemian: „Jesteśmy dojrzały do tego, by samodzielnie wybierać wszystkie władze uczelni, ustalać programy studiów, ustalać, które kierunki są aktualnie najpotrzebniejsze dla naszej gospodarki, by mogły jej właściwie służyć i promować programy badań naukowych”. Uczelni doskwierały coraz większe ograniczenia finansowe. Niemal całkowicie zostały przerwane z powodów finansowych prace remontowe. Domagano się zapewnienia mocy przerobowych, niezbędnych dla remontu budynków przy ul. Kuźniczej 21 i przy pl. Uniwersyteckim 9–13. Mimo to udało się zakończyć budowę hali sportowej w kompleksie przy ul. Przybyszewskiego.

Postulaty dotyczące wyborów władz uczelni artykułowane przez różne gremia zostały wyrażone przez Senat 13 maja 1981 w uchwalonej ordynacji wyborczej. Wyboru władz rektorskich mieli dokonać elektorzy wybierani przez wydziały i inne jednostki uniwersyteckie wraz ze studentami. Ci ostatni mieli stanowić 30% elektoratu, profesorowie, docenci i doktorzy habilitowani co najmniej 25%, a pracownicy nie będący nauczycielami akademickimi – 10%.

Na I rok studiów stacjonarnych przyjęto 1350 osób i 873 na studia zaoczne. 1 października 1981 odbyła się inauguracja nowego roku akademickiego. W przemówieniu inauguracyjnym rektora Józefa Łukaszevicza znalazły się akcenty dotyczące życia politycznego, a także związane z oczekiwaniem na nową ustawę, mającą wprowadzić autonomię szkół wyższych. Od początku kadencji nowych władz rektorskich wracała sprawa przywrócenia pierwotnej nazwy uczelni „Uniwersytet Wrocławski” z pominięciem kompromitującego patrona B. Bieruta. Na podstawie ekspertyzy opracowanej przez zespół prawników pod kierownictwem prof. Jana Kosika i wniosków Rad Wydziałów, Senat przeprowadził referendum w tej sprawie. Na posiedzeniu Senatu 16 grudnia 1981 (już po wprowadzeniu stanu wojennego) omawiano wyniki referendum. W głosowaniu uczestniczyło 6470 osób, tj. 58% uprawnionych do głosowania. Za przywróceniem starej nazwy głosowało 56%, niecałe 36% chciało mieć innego patrona, a tylko 8% było za pozostawieniem dotychczasowego. Senat zwrócił się do Rady Ministrów o unieważnienie uchwały z 12 kwietnia 1952 w sprawie nazwy Uniwersytetu. Uchwała Senatu została zignorowana i nie nadano jej dalszego biegu.

Gorąca atmosfera polityczna I. 1980–1981 nie ominęła wyższych uczelni, które były podówczas miejscem licznych strajków. Wiązały się one zarówno z nabrzmiałymi problemami szkolnictwa wyższego, jak i miały szersze tło społeczno-polityczne. W listopadzie 1981 r. Uniwersytet był wstrząsany strajkami solidarnościowymi; popierano akcje protestacyjne studentów Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Radomiu. Akcję protestacyjną podjęła KZ NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu. Senat także poparł strajk radomski i jednocześnie skrytykował propozycje ministerialne dotyczące nowej ustawy. 19 listopada 1981 rozpoczął się strajk okupacyjny Niezależnego Zrzeszenia Studentów Uniwersytetu, jako poparcie dla studentów radomskich i protest przeciwko ministerialnym propozycjom dotyczącym ustawy o szkolnictwie wyższym.

Wprowadzenie stanu wojennego 13 grudnia 1981 zaskoczyło społeczność akademicką. Tego samego dnia w gmachu głównym utworzono Komitet Strajkowy. W nocy z 14 na 15 grudnia do gmachu włamało się kilkudziesięciu milicjantów i funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa. Kilkudziesięciu strajkującym udało się ukryć, pozostałych zatrzymano. Pierwsza fala internowań i aresztowań objęła studentów i pracowników uczelni. Wśród internowanych znalazła się znaczna część uniwersyteckiej Komisji Zakładowej Solidarności wraz z jej przewodniczącym.

W następnych miesiącach główną troską kierownictwa uczelni były starania o zwolnienie z aresztu lub internowania pracowników i studentów zatrzymanych nie tylko przy okazji tłumienia strajku okupacyjnego, niedopuszczenie do zwolnień ukrywających się pracowników oraz dążenie do jak najszybszego uruchomienia zawieszonych zajęć dydaktycznych i odrobienia powstałych zaległości. Stan wojenny i różnego rodzaju ograniczenia pogarszały sytuację finansową uczelni. Brakowało środków finansowych na najbardziej potrzebne remonty (mimo to prowadzono – z pewnymi przerwami – prace przy budowie dwóch domów akademickich), awanse, zakupy aparatury i książek. Zmuszało to władze uczelni do wprowadzenia ostrego reżimu oszczędnościowego na wydziałach. Mimo tych wszystkich trudności i zapowiadanych zmian, życie uczelni toczyło się w miarę normalnie. 14 lipca 1982 została podpisana umowa o współpracy z Centrum Komputerowym Systemów Automatycznych „Mera-Elwro”. Zgodnie z nią Uniwersytet zobowiązał się do udziału w przygotowaniu nowych maszyn i oprogramowania.

Po odwołaniu rektora Łukaszewicza 16 sierpnia 1982 przez ministra Benona Miśkiewicza, do dymisji podali się wszyscy prorektorzy. 6 września 1982 wszyscy dziekani, tj. Adam Chełmoński, Tadeusz Krupiński, Janina Ławińska-Tyszkowska, Roman Sobol w zastępstwie dziekana, Jan Mozrzykmas i Juliusz Ziomecki wystosowali do ministra pismo protestacyjne przeciwko odwołaniu rektora. 16 sierpnia 1982 minister powołał na stanowisko rektora Uniwersytetu prof. Henryka Ratajczaka. „Niełatwe to było zadanie – pisał później prof. Ratajczak – bronić interesów Uniwersytetu i jego pracowników, dbać o przestrzeganie wymogów etosu akademickiego i nie wchodzić w ostry konflikt z władzami stanu wojennego, gdy na porządku dziennym były zatrzymania, internowania nauczycieli akademickich i studentów”. Na nowe władze uniwersyteckie presję wywierały władze

Wiec Niezależnego Zrzeszenia Studentów Uniwersytetu Wrocławskiego, listopad 1981

polityczne i Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych, które domagały się ograniczenia zaangażowania pracowników i studentów Uniwersytetu w walkę o swoje prawa oraz w wystąpienia przeciwko władzom stanu wojennego. Sytuacja była do tego stopnia groźna, że zachodziła obawa, iż przy byle pretekście może dojść do rozwiązania instytutu, wydziału czy zawieszenia zajęć na Uniwersytecie. Nowy rok akademicki 1982/1983 zapowiadał się burzliwie. Na Uniwersytecie daleko było do spokoju. Na pierwszy rok studiów przyjęto 2223 osoby, w tym na studia stacjonarne 1350, a na zaoczne 873. W wystąpieniu inauguracyjnym rektor Ratajczak postawił społeczności akademickiej pytanie: „Czy potrafimy wznieść się na wyżyny tolerancji, czy emocje zastąpimy rozsądkiem, a frazesy argumentami?”.

Próbując polepszyć sytuację lokalową biblioteki, Senat podjął uchwałę o budowie nowej Biblioteki Uniwersyteckiej i wprowadzeniu zapisu do planu inwestycyjnego. Na styczniowym posiedzeniu Senat został poinformowany o wstrzymaniu budownictwa mieszkaniowego w okolicach gmachu głównego z przeznaczeniem tych terenów na potrzeby Uniwersytetu. Tereny przy ul. Więziennej zostały zarezerwowane dla Wydziału Prawa, a przy ul. Kuźniczkiej dla anglistyki. Mimo utrudnień w porozumiewaniu się z zagranicznymi ośrodkami naukowymi i bojkotem władz polskich przez państwa zachodnie za wprowadzenie stanu wojennego, władze rektorskie nawiązały nowe kontakty, które doprowadziły do podpisania umów o współpracy z uniwersytetami w Perugii,

Lozannie i Tuluzie. Uczelnia utrzymywała kontakty z 43 krajami. W tej trudnej sytuacji wzrosła liczba wyjeżdżających pracowników Uniwersytetu z 447 do 618, w większości na koszt zapraszających, a także liczba przyjeżdżających ze 119 do 322. Czynnikiem destabilizującym wyjazdy i współpracę była polityka wydawania lub wstrzymywania paszportów przez SB.

Do egzaminu wstępnego w roku akademickim 1983/1984 przystąpiło 3256 kandydatów, w tym na studia stacjonarne 1411 osób. W czasie tej krótkiej i trudnej kadencji były realizowane inwestycje. Brakowało materiałów budowlanych, ale kontynuowano prace przy budowie dwóch domów studenckich: „Ołówka” i „Kredki”. Rozpoczęto remont kamieniczek przy pl. Uniwersyteckim. Został kupiony dom wypoczynkowy w Rewalu.

Zbliżał się termin zapowiedzianych wyborów, których zarządzenie, według ministerstwa, było warunkowane spokojem i wyciszeniem wystąpień opozycyjnych na uczelniach. Rektor zapewniał władze, że „sytuacja w środowisku uniwersyteckim dojrzała do przeprowadzenia wyborów”. Mimo zapewnień rektora, w dalszym ciągu na terenie Uniwersytetu odbywały się manifestacje oraz różnorodna działalność konspiracyjna, co stanowiło zagrożenie dla przyszłych wyborów. 4 maja 1984 wcześniej wybrani elektorzy dokonali wyboru prof. Andrzeja Wiktora na rektora Uniwersytetu. Ministerstwo nie zatwierdziło wyboru, gdyż „dotychczasowa działalność i postawa profesora nie gwarantuje właściwej realizacji zadań, a w szczególności w zakresie socjalistycznego wychowania studentów”. 12 czerwca 1984 rektorem wybrano prof. Jana Mozrzymsa. Inauguracja roku odbyła się 1 października 1984, nastąpiło wtedy uroczyste przekazanie insygniów rektorskich przez ustępującego rektora prof. Ratajczaka nowemu rektorowi. Nowy rok akademicki rozpoczął 22 627 studentów i 1109 nauczycieli akademickich. Trudności finansowe Uniwersytetu prowadziły do stopniowej likwidacji agend w Zielonej Górze, Opolu, Wałbrzychu i Legnicy.

Początek 1985 r. to dyskusje o projekcie nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym z 1982 r. Stanowisko w tej sprawie zajął Senat 30 stycznia 1985, uznając projekt zmian w ustawie za nieuzasadniony i niebezpieczny dla interesów samorządności uniwersyteckiej. Bardzo stanowczo przeciwko proponowanym zmianom zareagowali studenci na wiecu zwołanym bez zgody władz uczelni. Zaostrzające się konflikty polityczne na Uniwersytecie oraz angażowanie się nauczycieli akademickich w sprawy polityczne nie wpływały dobrze na prace naukowe i dydaktyczne. Zauważalne od kilku lat braki kadrowe teraz ujawniły się w całej ostrości. Pogłębiały się one wskutek odchodzenia samodzielnych pracowników do innych ośrodków lub na emeryturę, a to prowadziło do utraty praw doktoryzowania. Taki alarmujący memoriał przedstawił władzom uczelni prof. Alfred Jahn z Instytutu Geografii. Podobna sytuacja dotyczyła pewnej części innych placówek. Uniwersytet, choć miał dobre notowania, nie przyciągał ludzi z innych ośrodków. Mimo tych trudności powoływano nowe jednostki. 1 kwietnia 1985 została utworzona Pracownia Atlasu Dolnego Śląska, która rozpoczęła przygotowanie i opracowanie *Atlasu Dolnego Śląska*. Bardzo ważną i rokującą na przyszłość umowę zawarto 7 marca 1985 pomiędzy Uniwersytetem a British Coun-

cil (podpisali ją rektor Mozrzyms i dyrektor J. Bernett). 27 czerwca 1985 została odsłonięta tablica upamiętniająca studentów Uniwersytetu, poległych w powstaniach śląskich i wielkopolskim.

Do egzaminów wstępnych na rok akademicki 1985/1986 zgłosiło się 3565 kandydatów. Na I rok studiów stacjonarnych przyjęto 1637, zaocznych 758 – razem 2395. 1 października 1985 w Auli Leopoldyńskiej odbyła się wspólna inauguracja roku akademickiego Uniwersytetu i Politechniki, połączona z obchodami 40-lecia obu uczelni. Znaczącym akcentem tych obchodów było otwarcie Studium Intensywnej Nauki Języka Angielskiego dla Pracowników, realizującego program nauczania przy współpracy z British Council.

W myśl uchwalonej przez Sejm nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym ministerstwo przygotowało ocenę władz uniwersyteckich, która była w większości przypadków pozytywna z wyjątkiem: Romana Dudy – dziekana Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii, Krystyna Matwijowskiego – dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego, Adama Galosa – dyrektora Instytutu Historii, Czesława Hernasa – dyrektora Instytutu Filologii Polskiej, Mieczysława Złata – kierownika Katedry Historii Sztuki i Wojciecha Wrzesińskiego – kierownika Zakładu Historii PRL.

Na nowy rok akademicki 1986/1987 przyjęto 2481 osób. 14 grudnia 1987 rektor wystąpił do ministra o utworzenie Wydziału Nauk Społecznych, w którego skład wchodziłyby jednostki: Instytut Nauk Politycznych, Katedra Socjologii, Historii Filozofii, Logiki i Metodologii Nauk oraz Pracownia Badań Regionalnych (później dołączyła Katedra Filozofii Marksistowskiej). Obsada etatowa to 1 profesor zwyczajny, 32 profesorów nadzwyczajnych, 12 docentów z habilitacją, 2 docentów bez habilitacji, 36 doktorów i 16 magistrów. Decyzją Ministra Edukacji Narodowej z 14 czerwca 1988 został utworzony Wydział Nauk Społecznych. Kontynuowano budowę domów studenckich na pl. Grunwaldzkim i remont kamieniczek na pl. Uniwersyteckim. Przerwano natomiast prace przy odbudowie Sali Muzycznej – Oratorium Marianum.

W marcu 1987 r. rozpoczęła się akcja wyborcza władz Uniwersytetu na kadencję 1987–1990. Po nowelizacji ustawy z 1985 r. rektora i prorektorów wybierał Senat. Rektorem został prof. Mieczysław Klimowicz. Uznawał on, że celem Uniwersytetu jest kształcenie elit intelektualnych. Opowiadał się za zmianami programów nauczania, utrwaleniem obecnej struktury uczelni, podejmowaniem nowych badań centralnie sterowanych. We wrześniu 1987 r. rektor Klimowicz został wybrany przewodniczącym Kolegium Rektorów Wyższych Uczelni Wrocławia.

Egzaminy wstępne na rok akademicki 1987/1988 cieszyły się większym zainteresowaniem niż w latach ubiegłych, a w szczególności na studia pedagogiczne. Uruchomiono nowy kierunek – biotechnologię. Ostatecznie na I rok przyjęto 2415 osób. Sukcesem ekipy rektorskiej i środowiska uniwersyteckiego była obrona dwóch akademików „Ołówka” i „Kredki” przed włączeniem ich do planu budownictwa mieszkaniowego. Uniwersytet zachował swoje prawo do kontynuowania budowy akademików, ale utracił priorytety w przyznawaniu materiałów budowlanych na te inwestycje. Na nowo odżyła sprawa pozbycia się kompromitującego pa-

trona uczelni. 29 czerwca 1988 jednogłośnie przyjęto uchwałę Senatu z 16 grudnia 1981 w sprawie przywrócenia starej nazwy Uniwersytetu. Z inicjatywy rektora 8 marca 1988 odbyła się dyskusja na temat wydarzeń marcowych, w której brali udział ich bohaterowie. 6 czerwca 1988, pod pomnikiem Szermierza, z inicjatywy Niezależnego Zrzeszenia Studentów, lecz bez zgody władz uczelni, odbył się wiec studencki. Służby Bezpieczeństwa i Milicja Obywatelska nie interweniowały. Zaniechanie interwencji było spowodowane wcześniejszymi ustaleniami władz uczelni z władzami wojewódzkimi i Wojewódzkim Urzędem Spraw Wewnętrznych dotyczącymi wyłączenia pl. Uniwersyteckiego z działań Służb Bezpieczeństwa. Zgodnie z Zarządzeniem Ministra z czerwca, od 1 września 1988 rozpoczął działalność nowy Wydział Nauk Społecznych. Miał on prowadzić trzy kierunki: nauki polityczne, filozofię i socjologię. 19 maja 1988 rektor powołał Społeczny Komitet Budowy Biblioteki Uniwersyteckiej, którego głównym zadaniem była promocja idei stworzenia nowej biblioteki, zdolnej do pomieszczenia i należytego udostępnienia ciągle rosnących zbiorów. Rozwijała się współpraca naukowa z wieloma uczelniami zagranicznymi, a przede wszystkim z uniwersytetami w Bochum, Monachium, Lille III, Clermont-Ferrand. W 1988 r. została zainicjowana współpraca z Uniwersytetem Technicznym w Pekinie.

Nowy rok akademicki 1988/1989 na I roku studiów rozpoczęło 1800 studentów na studiach stacjonarnych i 853 na zaocznych. Początek roku to protesty studentów dotyczące szkolenia wojskowego. Protestujący postulowali zmiany programowe w szkoleniu i w organizacji Studium Wojskowego. Pod koniec 1988 r. rozpoczęto realizację projektu prof. Józefa Ziółkowskiego mającego na celu utworzenie Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego. Było to możliwe dzięki dotacji KGHM w Legnicy. Na początku 1989 r. z inicjatywy przemysłowców z Holandii została powołana w tym kraju Filia Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego. Ostatecznie Fundacja została zatwierdzona 19 listopada 1989. Dzięki staraniom władz uczelni, byłych rektorów i naciskom polityków, 11 maja 1989 Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie nazwy Uniwersytet Wrocławski im. Bolesława Bieruta na wcześniejszą – Uniwersytet Wrocławski. W 1989 r. ukończono remont kamieniczek przy pl. Uniwersyteckim, przeznaczając je na potrzeby Instytutu Bibliotekoznawstwa. W przemówieniu inauguracyjnym roku akademickiego 1989/1990 rektor zapowiedział ściśle podporządkowanie przemian wewnętrznych na Uniwersytecie przeobrażeniom w kraju, a przede wszystkim przygotowania do wprowadzenia autonomii uniwersyteckiej. Bardzo ważne dla środowiska akademickiego i dla Wrocławia, mające konsekwencje wybiegające poza granice Polski, było seminarium zorganizowane przez Solidarność Polsko-Czeską i NZS. Seminarium „Europa Środkowa – kultura na rozdrożu (pomiędzy totalitaryzmem a komercjalizmem)” odbyło się w dniach 3–5 listopada 1989 w Auli Leopoldyńskiej. Wyprzedziło ono o tydzień manifestacje w Pradze, które zapoczątkowały zmiany polityczne w Czechosłowacji.

W 1990 r. nastąpiło znaczne poszerzenie bazy lokalowej Uniwersytetu. Po wielu rozmowach i przy wsparciu Wrocławskiego Komitetu Obywatelskiego i Regionalnej Komisji Wykonawczej Solidarności decyzją Wydziału Geodezji Urzę-

Rozpoczęcie roku akademickiego 1992/1993

du Miejskiego z 17 stycznia 1990 przekazano Uniwersytetowi Wrocławskiemu budynek przy pl. Dąbrowszczaków 38. W marcu 1990 r. Uniwersytet otrzymał lokal przy ul. Odrażańskiej, przygotowywany na hotel z 22 miejscami. Powstały hotel przejęła w administrowanie Fundacja dla Uniwersytetu Wrocławskiego. W czasie tej kadencji doktoraty h.c. otrzymali m.in.: Edmund Jan Osmańczyk, prof. Witold Świda, Heinrich Pfeiffer, prof. Jan Rzewuski, Sante Graciotti, Henri Béhar, prof. Karolina Lanckorońska.

Procedura wyborcza władz rektorskich na nową kadencję została wstrzymana w związku z przedłużającym się procesem uchwalania nowej ustawy o szkolnictwie wyższym przez Sejm. Zakończył się on 12 września 1990. Kadencję zarządzającej ekipy rektorskiej przedłużono do 30 listopada 1990. Na posiedzeniu 26 września 1990 Senat uchwalił ordynację wyborczą, która ustalała wybory rektora i prorektorów przez Kolegium Elektorów, wyłonione w głosowaniu powszechnym pracowników i studentów.

1 października 1990 zainaugurowano nowy rok akademicki. Wykład inauguracyjny „Z Europy barbarzyńskiej do Europy łacińskiej. Polska średniowieczna wobec Zachodu” wygłosił prof. Karol Modzelewski. 22 października 1990 Kolegium Elektorów wybrało rektorem prof. Wojciecha Wrzesińskiego. 27 listopada 1990 Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Wrocławia ustanowiło swoim przewodniczącym rektora Uniwersytetu Wrocławskiego. 28 listopada 1990 w Auli Leopoldyńskiej na posiedzeniu starego i nowego Senatu nastąpiło uroczyste przekazanie przez ustępującego rektora Klimowicza insygniów rektorskich jego następcy.

Początek 1991 r. to cięcia budżetowe, które dotknęły Uniwersytet. Odbiło się to na pracach remontowych budynku głównego (Sala Muzyczna) i inwestycjach (rozbudowa budynków dla kierunku chemia i ostatni etap budowy siedziby anglistyki). Nowe władze przystąpiły do prac nad reorganizacją struktury uczelni. Rozpoczęto zmiany w administracji, w których wyniku nastąpiłoby zmniejszenie kosztów jej funkcjonowania, a zwiększyłaby się sprawność i efektywność. 29 maja 1991 Senat uchwalił nowy Statut Uniwersytetu, który powstał na bazie starego z pewnymi poprawkami. We wrześniu 1991 r., po burzliwych dyskusjach, został uchwalony przez Senat regulamin studiów. Nowy rok akademicki 1991/1992 rozpoczął się zmianami rekrutacji na studia. I tak obok najczęściej stosowanej formy – roz-

Nowa siedziba Instytutu Filologii Angielskiej przy ul. Kuźnicznej

mowy kwalifikacyjnej, były zapisy bez egzaminów wstępnych (zaoczne prawo, administracja, nauki polityczne, chemia) i zaczęto wprowadzać testy (psychologia). Na pierwszy rok przyjęto 4713 osób, w tym 2239 na studia stacjonarne, a 2483 na zaoczne. Znacznie zwiększyła się liczba studentów zaocznych, bo aż o około 60%. Zwiększająca się liczba studentów zaocznych „reperowała” niedobory budżetowe Uniwersytetu. Zmiany ustaw o szkolnictwie wyższym oraz o tytułach naukowych wprowadzały możliwość zatrudniania na stanowisku profesora nadzwyczajnego osoby ze stopniem doktora habilitowanego. Nowa ustawa wprowadziła tytuł profesora oraz stanowiska profesora zwyczajnego i nadzwyczajnego. Młoda kadra była kształcona dwutorowo: na studiach doktoranckich (6 studiów) i w formie asystentury. Na koniec roku akademickiego 1991/1992 na Uniwersytecie pracowało 1671 nauczycieli akademickich i 2263 pozostałych pracowników. Władze Uniwersytetu porządkowały strukturę uczelni. Zlikwidowano zakład remontowo-budowlany (1992) oraz Studium Wojskowe (15 maja 1991). Bardzo trudnym problemem dla ekipy rektorskiej było wyjaśnianie i uporządkowywanie tytułów własności nieruchomości należących do uczelni. Uniwersytet uzyskał zgodę władz miejskich na zatrzymanie działki przy pl. Grunwaldzkim do 2000 r. Uregulowane zostały sprawy tytułu własności kompleksu przy ul. Przybyszewskiego i Domu Studenckiego „Urszulanka” przy pl. Nankiera. Ten ostatni został przekazany urszulankom, natomiast budynki przy ul. Przybyszewskiego pozostały przy Uniwersytecie, w myśl ugody z kardynałem H. Gulbinowiczem (tytuł własności dla Kościoła, dzierżawa na 50 lat na rzecz Uniwersytetu).

Tworzono nowe jednostki, które wzbogacały ofertę uczelni na różnych płaszczyznach. W maju 1991 r. zostało utworzone Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych, a rok później Ośrodek Badań Wschodnich. W sierpniu 1992 r. Oddział Zbiorów Muzealnych Archiwum Uniwersyteckiego został przekształcony w Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego. Od 17 stycznia 1993 rozpoczęło swoją działalność Studium Generale. Senat w lutym 1994 r. podjął decyzję o utworzeniu Instytutu Historii Sztuki w miejsce Katedry. Wydawnictwo Uniwersyteckie opublikowało w 1992 r. 215 tytułów w ramach 38 serii naukowych. Powstały pisma „Zbliżenia” (pismo publicystyczne zajmujące się problemami

polsko-niemieckimi) oraz „Nasz Uniwersytet” (miesięcznik informacyjny wydawany od stycznia 1992 r.).

Kondycja finansowa zmuszała do podejmowania drastycznych decyzji. Senat 26 lutego 1992, przy licznych zastrzeżeniach i protestach, uchwalił wprowadzenie z nowym rokiem akademickim opłaty za studia zaoczne. W lipcu 1993 r. rozpoczęto budowę Wrocławskiej Akademickiej Sieci Komputerowej, która miała objąć wszystkie uczelnie i niektóre placówki PAN. Władze uniwersyteckie wykorzystywały wszelkie możliwości w rozszerzaniu międzynarodowej współpracy uczelni z ośrodkami zarówno z Europy Zachodniej i USA, jak też z uczelniami z byłego ZSRR i krajami z Południa. Podpisano umowy o współpracy z uniwersytetami w Grazu, Groningen, Opawie, Lejdzie i Santiago de Chile. Odnowiono i zacieśniono współpracę z uniwersytetami niemieckimi. Uniwersytet Wrocławski włączył się aktywnie w organizację nowo powstającego Uniwersytetu we Frankfurcie nad Odrą, którego inauguracja odbyła się 6 września 1991. W wyniku współpracy z Konsulem Austriackim w Krakowie powstała Biblioteka Austriacka (otwarta 15 listopada 1993), której podstawę stanowił księgozbiór sfinansowany przez Austrię. W styczniu 1993 r. Biblioteka Uniwersytecka otrzymała z Fundacji Mellona 465 tys. dolarów na komputeryzację. Mimo trudności uczelnia z pewnymi przerwami realizowała inwestycje na ul. Koszarowej, rozbudowę Instytutu Chemii, prace budowlane przy ul. Mieszka I i restaurację Sali Muzycznej. Prace te były częściowo realizowane ze środków pozabudżetowych.

W dniu 1 października 1994 odbyła się inauguracja roku akademickiego 1994/1995. W swoim wystąpieniu rektor dokonał podsumowania prawie 50-lecia Uniwersytetu Wrocławskiego. W okresie tym wydano 70 090 dyplomów z różnych kierunków, wypromowano 2777 doktorów i 778 doktorów habilitowanych. W okresie 1990–1995 liczba studentów wzrosła o 47%, w tym na studiach dziennych o 50%, a na studiach zaocznych (płatnych) o 31%.

26 stycznia 1994 odbyło się posiedzenie Senatu poświęcone sprawom finansowym uczelni, na którym przedstawiono sprawozdanie Senackiej Komisji Finansowej. Niedobory w budżecie wyniosły w 1993 r. 86,3 mld zł. Program naprawczy obejmował drastyczne oszczędności, decentralizację środków finansowych, pozyskiwanie funduszy pozabudże-

Budynek Wydziału Nauk Społecznych przy ul. Koszarowej

Nowy budynek Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii przy ul. Więziennej

towych oraz zwiększenie dochodów z prowadzenia płatnej dydaktyki. Duże rozbieżności w ocenie sytuacji finansowej uczelni między Senacką Komisją Finansową a ekipą rektorską, przy braku możliwości uzgodnienia kompromisu między stronami, doprowadziły do złożenia dymisji przez rektora i prorektorów.

Po ustąpieniu z funkcji rektora prof. W. Wrzesińskiego (w styczniu 1995 r.) władze rektorskie podały się do dymisji. 7 lutego odbyły się wybory, w których wyniku rektorem został prof. Roman Duda. Pierwsze decyzje nowej ekipy rektorskiej skoncentrowały się na uzdrowieniu finansów uczelni poprzez zmiany systemowe i działania doraźne. Te pierwsze polegały na decentralizacji finansowania przez przekazanie 70% dotacji budżetowej pod kontrolę wydziałów. Pozostałe 30% przeznaczono na jednostki międzywydziałowe i rezerwę rektorską. Działania doraźne szły w kierunku zmniejszenia zatrudnienia (likwidacja Zakładu Usług Bytowych i Studium Wychowania Fizycznego, którego zadania przejęła AWF) oraz redukcji etatów w administracji centralnej. Efektem tych zmian były dodatnie bilanse w l. 1997 i 1998.

Rok 1995 zapoczątkował podział dużego i prężnego Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii na Wydział Chemii oraz Wydział Matematyki i Fizyki. Ten ostatni podzielił się w 1996 r. na Wydział Fizyki i Astronomii oraz Wydział Matematyki i Informatyki. Odrębność poszczególnych dyscyplin i sytuacja kadrowa (duża liczba doktorów habilitowanych i profesorów tytularnych) to uzasadnione powody podzielenia tego dużego wydziału. W grudniu 1995 r. Uniwersytet Wrocławski przystąpił do Konferencji Rektorów Uniwersytetów Europejskich (CRE).

15 lipca 1996 zostało utworzone Międzywydziałowe La-

boratorium Sieci i Oprogramowania, do którego zadań należy administrowanie Uczelnianą Siecią Komputerową oraz współpraca z jednostkami uczelnianymi w zakresie budowy i rozwoju lokalnych sieci komputerowych. W 1998 r. Senat jednogłośnie przyjął uchwałę o utworzeniu kierunku ekonomia na Wydziale Prawa. Choć się o to starała ekipa rektorska i część Senatu, nie powstał Wydział Teologiczny, mający składać się z teologii katolickiej, prawosławnej i protestanckiej. W sprawach dydaktycznych podjęto liczne zmiany, jak wprowadzenie i upowszechnienie studiów licencjackich, ujednolicenie studiów doktoranckich, a także wprowadzenie Europejskiego Systemu Punktów Kredytowych, co otworzyło szerokie perspektywy do wymiany studentów z uniwersytetami Unii Europejskiej w ramach programu „Socrates”.

W pięcioleciu 1995–1999 powiększyła się i poprawiła baza lokalowa uczelni. Z ważniejszych zakończonych inwestycji należy wymienić: budynek dla fizyków i geologów przy pl. M. Borna oraz budynek C Wydziału Prawa i Administracji przy ul. Więziennej, który był w dużej mierze finansowany przez wydział. Zakończono restaurację Sali Muzycznej – Oratorium Marianum, tym samym likwidując materialne ślady zniszczeń wojennych. 15 listopada 1997 odbył się uroczysty koncert pianisty Krzysztofa Jabłońskiego z udziałem Orkiestry Kameralnej Amadeus pod dyktando Agnieszki Duczmal, inaugurując działalność tej wspaniałej sali. Kontynuowano remont gmachu głównego, osuszając fundamenty i pokrywając blachą miedzianą cały dach. Pozyskano nowe działki budowlane: przy ul. Sienkiewicza dla Herbarium, przy ul. Uniwersyteckiej na bibliotekę Instytutu Historii oraz działkę wraz z budynkiem szkolnym przy ul. Kuźnicznej.

Lato 1997 r. okazało się tragiczne dla miasta i Uniwersytetu. Powódź, która nawiedziła miasto w lipcu tego roku, przyniosła olbrzymie zniszczenia. Mimo poczynionych zabezpieczeń, rozmiary powodzi przeszły oczekiwania. 12 lipca 1997 fala powodziowa dotarła do Wrocławia, sięgając także budynków uniwersyteckich i niektórych magazynów bibliotecznych. Powódź objęła 35 jednostek uniwersyteckich, wśród których najbardziej ucierpiały budynki przy ul. Cybulskiego (geologia i fizyka), ul. Tamka 2 (biochemia molekularna), Biblioteka na Piasku, Biblioteka Wydziału Prawa przy ul. Uniwersyteckiej. Miesiąc wcześniej (5 czerwca 1997) z Auli Leopoldyńskiej skradziono osiem olejnych portretów z XVIII i XIX w., przedstawiających osoby zasłużone dla Uniwersytetu.

Audytorium im. Jana Rzewuskiego Wydziału Fizyki i Astronomii

W roku akademickim 1998/1999 rozpoczęło studia 9317 studentów, w tym na studiach dziennych 3664, na wieczorowych i zaocznych 5653. Na uczelni było zatrudnionych ogółem 3150 osób, w tym 1640 nauczycieli akademickich. W sprawach dydaktycznych podjęto wiele zmian, m.in. wprowadzenie i upowszechnienie studiów dwustopniowych (licencjat i magisterium). Wprowadzono je na 18 kierunkach: na wszystkich na Wydziale Nauk Przyrodniczych i w większości na Wydziale Filologicznym. Stopniowo rozszerzano zmiany na pozostałe wydziały. Restrukturyzacja gospodarki i wprowadzanie zasad rynkowych spowodowały duże zainteresowanie studiami podyplomowymi. Na Uniwersytecie działały 34 studia podyplomowe. Wśród nich nowo powołane, m.in. Studium Edukacji Informatycznej (1998), na filologii rosyjskiej – Język Biznesu (1999), Podyplomowe Studium Wiedzy o Rodzinie (1999). Dużą wagę władze rektorskie przywiązywały do rozwoju badań naukowych. Kategoryzacja dokonywana przez Komitet Badań Naukowych nie przedstawiała się najlepiej, bo tylko 15 jednostek na 46 poddanych ocenie miało kategorię najwyższą – „A”. Niemniej tylko w 1999 r. podjęto 1981 tematów badawczych, w tym 487 ze środków własnych uczelni. W kadencji 7 lutego 1995–30 sierpnia 1999 tytuł doktora h.c. otrzymali: Hans-Georg Gadamer, Marcel Janssens, Władysław Bartoszewski, Jerzy Giedroyc i Jan Nowak-Jeziorański.

26 kwietnia 1999 Kolegium Elektorów wybrało na rektora prof. Romualda Gellesa. W połowie września 1999 r. odbyła się promocja na doktora h.c. historyka, mediewisty, prof. Gerarda Labudy. Honorowym gościem uroczystości był prezydent RP Aleksander Kwaśniewski.

W dniu 1 października 1999 w Auli Leopoldyńskiej ustępujący rektor, prof. R. Duda, po wygłoszeniu przemówienia podsumowującego swoją kadencję, przekazał insygnia rektorskie swojemu następcy prof. R. Gellesowi. W nowym roku akademickim 1999/2000 rozpoczęło studia na I roku 13 173 studentów, w tym na studiach stacjonarnych 4298 osób, a na wieczorowych i zaocznych 8875. Przyjęto o 1805 studentów więcej niż rok wcześniej. Najwięcej kandydatów było na psychologię (15,2 na jedno miejsce), stosunki międzynarodowe (13,6), filologię angielską (10,1) i filologię niderlandzką (9,3). W rozpoczętym roku akademickim młodzież kształciła się na 46 kierunkach i specjalnościach. Został utworzony nowy kierunek studiów – dziennikarstwo i komunikacja społeczna oraz nowa specjalność na pedagogice – edukacja regionalna. We współpracy z Wileńskim Uniwersytetem Pedagogicznym został uruchomiony blok zajęć (lektorat z języka litewskiego, wykłady z zakresu stosunków historycznych i literackich polsko-litewskich), dający początek nowej specjalności – lituanistyce. Wychodząc naprzeciw sugestiom władz lokalnych, Uniwersytet stworzył oddziały zamiejscowe uczelni, nazwane „studenckimi grupami zamiejscowymi” w Jeleniej Górze, Zgorzelcu i Kłodzku. W tym okresie Uniwersytet Wrocławski zaliczał się do największych uczelni w kraju, liczył ponad 37 tys. studentów, ponad 3 tys. pracowników, a wśród nich 1640 nauczycieli akademickich; w tym 426 profesorów i doktorów habilitowanych. Pracownicy Uniwersytetu opublikowali 2939 prac, w tym 692 to publikacje zagraniczne. Duże spektrum tematyczne badań naukowych spowodowało powołanie nowych serii wydawniczych: na Wydziale Filologicznym – Bibliotheca

Judaica, Góry – Literatura – Kultura, Język a Kultura, Kształcenie Językowe; a na Wydziale Nauk Przyrodniczych – Prace Ogrodu Botanicznego. Pracownicy uczelni byli organizatorami lub współorganizatorami 88 konferencji naukowych, w tym 44 o charakterze międzynarodowym. Niektóre z nich mają charakter cykliczny i na stałe wpisały się w międzynarodowy kalendarz konferencji i sympozjów, np. Zimowa Szkoła Fizyki Teoretycznej, Międzynarodowe Seminarium Fizyki Powierzchni, Wrocławskie Sympozjum Badań Pisma i Letnia Szkoła Chemii Koordynacyjnej. Godność akademicką doktora h.c. Uniwersytetu w 2000 r. otrzymali profesorowie: Ulrich Engel, Herbert Schambeck i Mieczysław Klimowicz. W roku 2000 doktoraty h.c. innych uczelni otrzymali następujący profesorowie Uniwersytetu Wrocławskiego: Zdzisław Kegel (od Wileńskiej Akademii Prawa), Józef Julian Ziółkowski (od Uniwersytetu w Petersburgu) i Henryk Ratajczak (od Akademii Medycznej we Wrocławiu). W 1999 r. dobiegło końca kilka poważnych inwestycji i remontów: zakończył się remont budynku przy ul. Pocztowej (siedziba Instytutu Dziennikarstwa); oddano do użytku budynek biblioteki Wydziału Nauk Społecznych przy ul. Koszarowej; zakończono prace przy budynku Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii – łącznik komunikacyjny budynków A, B i C. Od dłuższego czasu kontynuowano prace remontowe w gmachu głównym – odnowiono piwnice, dach i wnętrze budynku. Po kilkuletnim remoncie udostępniono Wieżę Matematyczną (15 czerwca 2000), w której Muzeum Uniwersytetu zorganizowało wystawę „Z dziejów narodzin nowoczesnego Uniwersytetu”.

W 1999 r. nauczyciele akademicy naszej uczelni realizowali 1981 tematów badawczych, w tym 167 projektów Komitetu Badań Naukowych. Podobnie jak w latach ubiegłych, w ramach dotacji na badania własne wyodrębnione zostały środki finansowe na realizację uniwersyteckich projektów badawczych dla młodych nauczycieli akademickich i doktorantów. Dostosowując się do prowadzonych badań, zmieniano programy i powoływano nowe jednostki, takie jak: Zakład Historii Europy Wschodniej, Pracownia Dokumentacji Zabytków Sztuki (multimedialna), Pracownia Terapii Neuropsychologicznej, Pracownia Biologii Ewolucyjnej i Rozwojowej Kręgowców, Zakład Zarządzania Finansami. Pod koniec roku akademickiego zostało utworzone Centrum Edukacji Nauczycielskiej, które rozpoczęło zajęcia dydaktyczne z psychologii i pedagogiki dla wydziałów kształcących nauczycieli oraz prowadzenie studiów podyplomowych dla czynnych nauczycieli.

Wraz z początkiem 2000 r. rozpoczęły się intensywne przygotowania Uniwersytetu Wrocławskiego do obchodów 300-lecia edukacji uniwersyteckiej we Wrocławiu, przypadających na rok akademicki 2002/2003. 11 lutego 2000 odbyło się zebranie założycielskie Stowarzyszenia Absolwentów Uniwersytetu Wrocławskiego, które włączyło się do przygotowań związanych z 300-leciem Uniwersytetu. Prezesem Stowarzyszenia został prof. Ludwik Turko z Instytutu Fizyki Teoretycznej.

Koordynację przygotowań jubileuszowych objął prof. Adam Chmielewski z Instytutu Filozofii, powołany przez rektora Romualda Gellesa na funkcję pełnomocnika rektora ds. organizacyjnych. Zgodnie z uchwałą jubileusz Uniwersytetu Wrocławskiego został zamierzony jako element procesu bu-

dowania polskiej świadomości proeuropejskiej w okresie przygotowawczym do akcesji Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej. Uchwała Senatu Uniwersytetu, przyjęta 28 czerwca 2000, stwierdzała, co następuje: „W roku 2002 Uniwersytet Wrocławski obchodzić będzie trzeczsetną rocznicę swojego powstania. Nadchodzący jubileusz stanowi dla społeczności akademickiej doniosłą sposobność przypomnienia dziedzictwa kulturowego i intelektualnego krajów oraz narodów Europy, które w ciągu minionych trzystu lat istnienia naszej uczelni ukształtowały jej charakter, tradycję i obyczajowość. Świadomy różnorodności tego dziedzictwa, Uniwersytet Wrocławski realizuje swoją misję przez pracę swoich uczonych w sferze dyscyplin akademickich, przez edukację i wychowanie młodzieży, wnosząc istotny wkład w kulturę i naukę Europy oraz świata. Uczelnia nasza pragnie uczcić swój jubileusz, nawiązując do prześwietnej przeszłości, w tym do aktu fundacyjnego Uniwersytetu, ogłoszonego przez króla Czech i Węgier Władysława II Jagiellończyka, do tradycji Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie oraz do wcześniejszych dziejów Uniwersytetu Wrocławskiego, wywodzącego się z powstałej w 1702 r. Akademii Leopoldyńskiej. Wspólnota akademicka pragnie, by jubileusz ten stał się sposobnością do zaimplementowania swego zaangażowania na rzecz ucieleśnionych w dziejach naszego Uniwersytetu humanistycznych ideałów otwartości, tolerancji, pokoju i porozumienia między narodami oraz do promocji idei pełnego powrotu odnowionej Rzeczypospolitej Polskiej do Europy. Senat Uniwersytetu Wrocławskiego apeluje do środowisk naukowych, artystycznych, gospodarczych i politycznych Wrocławia, Polski i Europy o przyłączenie się do jubileuszowego święta naszej uczelni i o czynne wsparcie idei intelektualnej, kulturowej i politycznej jedności Europy oraz jej upowszechnienie w świadomości społeczeństwa polskiego oraz społeczności międzynarodowej”.

Zawarta w uchwale idea intelektualnej jedności Europy została przyjęta także jako hasło całości obchodów jubileuszu 300-lecia Uniwersytetu we Wrocławiu; hasło to towarzyszyło wszystkim uroczystościom jubileuszowym przez cały rok akademicki 2002/2003. Podporządkowanie obchodów jubileuszu Uniwersytetu idei promocji wstąpienia Polski do Unii Europejskiej zyskało znaczną uwagę i uznanie dla Uniwersytetu zarówno w kraju, jak i za granicą, zwłaszcza w Republice Federalnej Niemiec. Akt symbolicznego odwołania się przez Uniwersytet Wrocławski do wielokulturowego dziedzictwa edukacji uniwersyteckiej we Wrocławiu, w tym niemieckiego, był świadectwem dążenia dolnośląskich Polaków do wkroczenia na wyższy poziom procesu pojednania pomiędzy zwaśnionymi przez długie wieki oboma narodami. Było to symboliczne pokonanie bariery ideologicznej, zacierającej prawdę historyczną, a także uznanie przez Polaków niemieckiej przeszłości Wrocławia. Stało się gestem, który umożliwił zwrotne uznanie przez Niemców polskiej przyszłości Wrocławia. W tym akcie wzajemnego historycznego uznania decydującą rolę odegrali uczeni polskiego Uniwersytetu Wrocławskiego.

W rezultacie przyjęcia tej uchwały i dzięki intensywnym działaniom promocyjnym idei przyświecających nadchodzącemu jubileuszowi, doszło do konkretyzacji wielu inicjatyw polsko-niemieckich z udziałem Uniwersytetu Wrocławskiego.

12 maja 2001 powstało Niemiecko-Polskie Towarzystwo Uniwersytetu Wrocławskiego, stawiające sobie za cel zbudowanie uniwersyteckiego forum kontaktów obu narodów w celu pojednania i porozumienia między nimi, stworzenie warunków do poparcia wspólnych inicjatyw naukowych, wymianę nauczycieli akademickich oraz wspieranie młodych naukowców Uniwersytetu.

18 czerwca 2002 w Auli Leopoldyńskiej podpisano umowę między Uniwersytetem a Niemiecką Centralą Wymiany Akademickiej (Deutscher Akademischer Austauschdienst – DAAD) o utworzeniu Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy Brandta. W tym wydarzeniu uczestniczył premier rządu polskiego Leszek Miller i inicjator utworzenia Centrum, kanclerz Niemiec Gerhard Schröder.

Na mocy umowy między Uniwersytetem Wrocławskim i Uniwersytetem Humboldta w Berlinie, przy Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii powołano szkołę prawa niemieckiego, natomiast na berlińskiej uczelni powołano analogiczną szkołę prawa polskiego.

Rektor Uniwersytetu odbył wiele podróży na zaproszenie uniwersytetów niemieckich, w których rezultacie podpisano umowy o współpracy z Wolnym Uniwersytetem w Berlinie oraz z Uniwersytetem w Kolonii. Ponadto 28 lutego 2003 w Görlitz odbyła się wystawa poświęcona historii Uniwersytetu Wrocławskiego, przygotowana przez prof. Norberta Conradsa. Przyjęcie jubileuszowej uchwały otworzyło także drogę do rozmów z władzami polskimi i niemieckimi na temat uczestnictwa ówczesnego prezydenta Republiki Federalnej Niemiec, Johannesasa Raua, w uroczystościach jubileuszowych zaplanowanych na 15 listopada 2002.

Starania rozpoczęte jeszcze przez rektora Romana Dudę, członka Polskiego Komitetu Narodowego UNESCO, zostały wznowione; w ich rezultacie powstała nieformalna koalicja sekretarzy generalnych UNESCO reprezentujących Polskę, Austrię, Węgry, Czechy, Republikę Federalną Niemiec oraz inne kraje, dzięki czemu w listopadzie 2001 r. jubileusz edukacji uniwersyteckiej we Wrocławiu został wpisany na listę rocznic, nad którymi patronat objęło UNESCO. Rozpoczęto także rozmowy na temat specjalnej konferencji na temat 300-lecia Uniwersytetu Wrocławskiego w siedzibie głównej UNESCO w Paryżu.

Powstało nowe pismo uniwersyteckie w atrakcyjnej szacie graficznej pod nazwą „Uniwersytet Wrocławski”. W jego pierwszym numerze ukazał się wywiad z prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandrem Kwaśniewskim, honorowym patronem jubileuszu. Dzięki prestiżowej nagrodzie Złotego Sermierza dla sponsorów uniwersytetu, pozyskano znaczne kwoty na sfinansowanie wydatków związanych z jubileuszem, a także inne projekty. W okresie przedjubileuszowym odbywał się w salach muzycznych Uniwersytetu cykl koncertów; z nagrań kilku z nich opublikowano cieszące się dużym uznaniem płyty kompaktowe. Rektor objął swoim patronatem także Zespół Solistów „Ricordanza”, działający we Wrocławiu pod kierownictwem muzycznym prof. Victora Kuznetsova. Zespół dołączył tym samym do grup muzycznych związanych z uniwersytetem, tj. chóru „Gaudium” oraz chóru żeńskiego „Canto Ardente”.

Godność akademicką doktora h.c. w 2001 r. otrzymali profesorowie: Adam Bielański, Roman Wapiński, Lucjan

Sobczyk i Ryszard Kapuściński. Doktoraty h.c. na innych uczelniach w 2001 r. otrzymali profesorowie Wojciech Wrzesiński (nadany przez Uniwersytet Opolski) oraz Karol Jonca (Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad Odrą). Na nowy rok akademicki 2001/2002 przyjęto 10 784 studentów, w tym 4366 na studia stacjonarne i 6418 na studia zaoczne, wieczorowe i eksternistyczne. Uniwersytet zatrudniał 368 profesorów tytularnych, w tym 121 zwyczajnych, 247 nadzwyczajnych, 72 adiunktów z habilitacją. Bardzo ważną sprawą dla nowych władz uczelni było finansowanie przez budżet państwa. Z każdym kolejnym rokiem subwencje Ministerstwa Edukacji Narodowej w coraz mniejszym stopniu pokrywały potrzeby i wydatki Uniwersytetu. Mimo tej niekorzystnej sytuacji w 2001 r. Uniwersytet uzyskał netto 27,6 mln zł. Zysk ten powstał z opłat za studia i środków finansowych pozyskanych z różnych źródeł zewnętrznych, co pozwoliło na prowadzenie inwestycji i remontów. Najważniejsze kontynuowane inwestycje budowlane to Międzywydziałowe Auditorium przy ul. Joliot-Curie, budynek Herbarium przy ul. Mieszka I dla zbiorów zielnika Muzeum Przyrodniczego, budynek dydaktyczny Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii. Remonty prowadzono na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych oraz w gmachu głównym; prace objęły Wejście Cesarskie i budynek bramny, rozpoczęto także remont elewacji gmachu głównego.

Dnia 24 kwietnia 2002 Kolegium Elektorów Uniwersytetu dokonało wyboru rektora na kadencję 2002–2005. Został nim prof. Zdzisław Latajka.

Wchodzący w 300-lecie Uniwersytet i całe środowisko akademickie doczekało się potwierdzenia. Uchwałą Sejmu RP z 27 września 2002, swojej tożsamości historycznej oraz „uznania Uniwersytetu Wrocławskiego za dobro narodu polskiego i docenienia jego roli w edukacji i wychowaniu młodzieży oraz wkładu w rozwój kultury i nauki Polski, Europy i świata”.

Obchody jubileuszu Uniwersytetu rozpoczęły się od oficjalnej proklamacji roku akademickiego 2002/2003 Rokiem Jubileuszowym. W swoim wystąpieniu nowo wybrany rektor mówił o przeszłości, przywołując fakty historyczne z kart historii Akademii Leopoldyńskiej, a także o nowych zamierzeniach, które mają doprowadzić do wzrostu pozycji Uniwersytetu w kraju i za granicą: „Nie mam żadnej wątpliwości, że Uniwersytet Wrocławski musi być uczelnią na miarę XXI wieku, uczelnią w pełni europejską nie tylko ze względu na swoją przeszłość, ale również ze względu na wyzwania teraźniejszości i przyszłości”. Pierwsza międzynarodowa impreza, rozpoczynająca jubileusz Uniwersytetu, odbyła się 10 października 2002 w Paryżu, w siedzibie głównej UNESCO. Była to sesja specjalna Sekretarzy Generalnych UNESCO pod przewodnictwem Sekretarza Generalnego Koïchiro Matsuury, poświęcona dziejom Uniwersytetu Wrocławskiego i jedności intelektualnej Europy. W październiku 2002 r. rozpoczęło działalność przy Uniwersytecie Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy Brandta. Inauguracyjny wykład pt. „Polskie wyzwolenie a niemieckie zjednoczenie. Trudna droga ku rozwiązaniu dwóch zagadnień stulecia” wygłosił prof. Heinrich A. Winkler.

Przebieg obchodów jubileuszowych został podzielony na dwa rodzaje imprez: imprezy o charakterze naukowym, przeprowadzane przez poszczególne wydziały i jednostki

międzywydziałowe Uniwersytetu, oraz imprezy centralne. Do pierwszej grupy należała konferencja „300 lat Uniwersytetu Wrocławskiego. Historia i przeszłość nauki na Dolnym Śląsku” (15 października 2002). Obrady miały charakter interdyscyplinarny i międzyuczelniany, grupując referentów ze środowiska wrocławskiego i szeroko pojętego środowiska krajowego.

Inny charakter miała uroczystość odbywająca się 12 października 2002 w hali Orbita. Na ten dzień zaplanowano spotkanie wszystkich absolwentów od 1945 r., tj. 119 709 osób; na spotkanie, zorganizowane przez Stowarzyszenie Absolwentów Uniwersytetu Wrocławskiego, przybyło ponad 1000 osób. Najstarsi absolwenci zostali uhonorowani Jubileuszowymi Medalami Uniwersytetu Wrocławskiego. W czasie zjazdu został zaprezentowany I tom Księgi Absolwentów, przygotowany przez Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego, zawierający 64 tys. nazwisk absolwentów.

Z okazji 300-lecia Uniwersytetu Wrocławskiego, 13–14 listopada 2002, odbyła się w murach Uniwersytetu Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Rektorzy, po zapoznaniu się z opracowanym przez MENiS dokumentem „Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do roku 2010”, uznali go za zbyt ogólnikowy i mało precyzyjny. Rektorzy podjęli kilka uchwał, m.in. w sprawie finansowania badań naukowych, przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, włączenia szkolnictwa wyższego w Polsce do Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Na uroczystym posiedzeniu Kolegium Rektorów Uczelni Wrocławia i Opola z udziałem członków KRASP i władz miasta oraz województwa została wręczona nagroda Kolegium za integrację środowiska akademickiego. Nagrodę otrzymała prof. Aleksandra Kubicz z Uniwersytetu za powołanie do życia i prowadzenie przez wiele lat Festiwalu Nauki, który objął nie tylko Wrocław, ale także Dolny Śląsk.

15 listopada 2002 był dniem szczególnie uroczystym w dziejach polskiego Uniwersytetu Wrocławskiego. W godzinach rannych 15 grudnia 2002 odbyło się długo oczekiwane przez środowisko akademickie podpisanie aktu erekcyjnego pod budowę nowego gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej. Kulminacyjnym punktem obchodów 300-lecia Uniwersytetu Wrocławskiego było spotkanie przedstawicieli pięciu narodów, które tworzyły gospodarkę, kulturę i naukę we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku. W spotkaniu udział wzięli Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski, Prezydent RFN dr Johannes Rau, Prezydent Senatu Austrii Ludwig Bieringer, wiceprzewodnicząca Zgromadzenia Parlamentarnego Republiki Węgierskiej Ibolya Dávid oraz Minister Petr Buriánek, przedstawiciel Prezydenta Republiki Czeskiej Václava Havla. W swoich przesłaniach prezydenci RFN i Polski oraz przedstawiciele prezydentów Austrii, Węgier i Czech podkreślali rolę, jaką pełnili w przeszłości i jaką może pełnić w przyszłości Uniwersytet Wrocławski. Stwierdzano, że dzieje Uniwersytetu to symbol duchowej jedności kontynentu, a Wrocław stanowił pomost między narodami i kulturami.

Po południu goście uczestniczyli w debacie „Jedność intelektualna Europy”, poświęconej przyszłości zjednoczonej Europy i perspektywie jej poszerzenia. Główny referat wygłosił urodzony we Wrocławiu amerykański historyk żydow-

skiego pochodzenia, prof. Fritz Stern, który dnia następnego otrzymał doktorat honorowy Uniwersytetu Wrocławskiego. W debacie prowadzonej przez prof. Kazimierza Działocha uczestniczyli prezydent Aleksander Kwaśniewski i prezydent Johannes Rau, a także doktor honorowy UWr Jan Nowak-Jeziorański, abp Alfons Nossol, prezes Instytutu Pamięci Narodowej Leon Kieres, wojewoda dolnośląski Ryszard Nawrat oraz pomysłodawca debaty, prof. Adam Chmielewski.

W przeddzień akcesji Polski do Unii Europejskiej prezydent Johannes Rau w swoim przemówieniu wygłoszonym 30 kwietnia 2004 do obu Izb Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej, zatytułowanym „Niemcy i Polska – nasza przyszłość w Europie”, w następujący sposób wspominał swoją wizytę na naszej uczelni: „Jako Prezydent Republiki Federalnej Niemiec żadnego innego kraju nie odwiedzałem równie często jak Polski. Wynikało to z potrzeby serca. Po raz pierwszy przyjechałem wkrótce po moim zaprzysiężeniu, w dniu 1 września 1999 roku, w sześćdziesiątą rocznicę niemieckiej napaści na Polskę, i jestem tu również dzisiaj, na kilka tygodni przed złożeniem urzędu. Szczególnie mocno zapadły mi w pamięć dwie inne wizyty. W marcu 2000 roku byłem w Gnieźnie z okazji uroczystości upamiętniających spotkanie Bolesława Chrobrego i cesarza Ottona III przed tysiącem lat. Był to początek trwających przez wiele stuleci owocnych stosunków dobrosąsiedzkich między Polakami i Niemcami. We Wrocławiu w listopadzie 2002 roku wziąłem udział w obchodach trzechsetnej rocznicy powstania Uniwersytetu i byłem świadkiem faktu, że panujący na tej uczelni duch otwartości przetrwał wszelkie przełomy i cezury”.

W 2002 r. godność akademicką doktora h.c. Uniwersytetu Wrocławskiego otrzymali: Henryk Bereska, Stanisław Grodziski, Karl Dedecius, Ludwig Adamovich oraz Leszek Kołakowski. Doktoraty h.c. na innych uczelniach w 2002 r. otrzymali profesorowie Stanisław Dąbrowski od Pedagogicznego Uniwersytetu w Drohobyczu, Andrzej Hulanicki od uniwersytetu w Orleanie i Tadeusz Głowniak od Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie.

9 maja 2003, w nowo wybudowanym gmachu Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii przywódcy państw Trójkąta Weimarskiego: prezydent Francji Jacques Chirac, kanclerz Niemiec Gerhard Schröder i prezydent RP Aleksander Kwaśniewski, spotkali się ze studentami uczelni wrocławskich i Uniwersytetu Viadrina z Frankfurtu nad Odrą. Tematem dyskusji były rozważania o przyszłym referendum w sprawie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, problemach przystosowania się polskiej gospodarki do systemu unijnego i polityce wewnątrzunijnej. Po dyskusji rektor prof. Zdzisław Latajka wręczył dostojnym gościom Medale Jubileuszowe Uniwersytetu Wrocławskiego. W okresie jubileuszowym doktoraty honorowe Uniwersytetu otrzymali także Urszula Koziół, Javier Solana, prof. Winfried Irgang oraz dawny prorektor UWr, prof. Jan Baszkiewicz.

Wśród konkretnych inicjatyw zrealizowanych w rezultacie obchodów jubileuszu 300-lecia edukacji uniwersyteckiej we Wrocławiu było powstanie Międzynarodowej Szkoły Letniej Uniwersytetu Wrocławskiego. W nawiązaniu do dotychczasowej historii uczelni, w szczególności do jej wielonarodowych, wielokulturowych i wielowyznaniowych korzeni, rektor Latajka wyraził pragnienie, aby Uniwersytet

Wrocławski stał się miejscem spotkań młodzieży ze Wschodu i Zachodu. W odpowiedzi Prezydent Republiki Federalnej Niemiec Johannes Rau zaproponował powołanie uniwersytetu letniego dla studentów z Niemiec, Polski i Ukrainy; zadeklarował także wsparcie finansowe dla tej inicjatywy. 13 lipca–3 sierpnia 2003 odbyła się pierwsza edycja Międzynarodowej Szkoły Letniej Uniwersytetu Wrocławskiego na temat „Conflict and Cooperation in Central Europe. The Case of Lower Silesia”. Dyrektorem szkoły został prof. Adam Chmielewski.

Do udziału w następnych edycjach szkoły zostali zaproszeni studenci z uniwersytetów Republiki Czeskiej. Międzynarodowa Szkoła Letnia Uniwersytetu Wrocławskiego funkcjonuje dzięki współpracy Uniwersytetu Wrocławskiego z Niemiecką Centralą Wymiany Akademickiej (DAAD), Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Ministerstwem Edukacji i Badań Naukowych Republiki Federalnej Niemiec, Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej, Carl Montag Stiftung für Jugend und Gesellschaft (Bonn) oraz dzięki wsparciu koncernu niemieckiego RWE (Essen).

Uroczysta inauguracja roku akademickiego 2003/2004 stała się jednocześnie zamknięciem roku jubileuszu 300-lecia. Rektor Latajka w swoim wystąpieniu podsumował najważniejsze wydarzenia roku jubileuszowego oraz stwierdził, że „Uniwersytet Wrocławski musi być uczelnią na miarę XXI wieku, uczelnią będącą miejscem powstawania wybitnych osiągnięć naukowych i kuźnią młodych talentów”. Podczas inauguracji odbyła się uroczysta promocja wybitnego polityka i uczonego prof. Javiera Solany na doktora h.c., która była dużym wydarzeniem dla społeczności akademickiej.

W nowym roku akademickim dydaktyka uniwersytecka wzbogaciła się o interesujące oferty dla studentów. Powołano Międzywydziałowe Studia Indywidualne o dwóch blokach – humanistycznym i matematyczno-przyrodniczym. Studia te mają kształcić najlepszych studentów. Inną propozycją skierowaną do studentów zagranicznych pragnących studiować na Uniwersytecie są dwusemestralne studia w języku angielskim. Zaproponowano trzy bloki zajęć z przedmiotów humanistycznych i społecznych, nauk przyrodniczych oraz nauk ścisłych i technologii materiałowych. Planuje się zwiększenie liczby studentów zagranicznych studiujących na Uniwersytecie i zwiększenie wymiany studenckiej poprzez aktywny udział w programie „Socrates/Erasmus”.

W 2004 r., po 52 latach ponownie pojawiła się w ofercie dydaktycznej muzykologia. Zakład Muzykologii został powołany przez Senat w czerwcu 2004 r. Na I rok studiów tego nowego kierunku przyjęto 27 osób. Godność akademicką doktora h.c. w 2004 r. otrzymali profesorowie: Theodore E. Madey, Mark Seaward, André Goffeau i Harry E. Stanley. Doktoraty h.c. na innych uczelniach w 2004 r. otrzymali: profesorowie Leon Kieres od Politechniki Gdańskiej, Wojciech Wrześniński od Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Bogusław Banaszak od uniwersytetu w Pecs (Węgry) i Antoni Furdal od uniwersytetu w Ostrawie.

W roku akademickim 2003/2004 po generalnym remoncie oddano do użytku historykom sztuki budynek przy ul. Szewskiej 36. 20 lutego 2004 udostępniono na potrzeby Herbarium nowo wybudowany budynek przy ul. Mieszka I

Tab. 1. Najważniejsze dane statystyczne dotyczące Uniwersytetu Wrocławskiego za lata 1945, 1975 i 2004

	1945	1975	2004
Liczba wydziałów	7	5	8
Liczba kierunków studiów	14	27	29
Zatrudnienie ogółem	993	2090	3194
Pracownicy administracji	401	119	1474
Nauczyciele akademicy	483	1342	1720
Profesorowie tytularni w tym:			
Na stanowisku profesora zw.	48	28	142
Na stanowisku profesora nadzw.	61	61	62
Dr hab. na stanowisku profesora nadzw.	7		191
Docenci	1	138	1
Adiunkci z habilitacją			71
Adiunkci	86	346	913
Asystenci	102	535	111
St. wykładowcy i wykładowcy		94	213
Liczba studentów ogółem	2353	17627	42868
Liczba osób na studiach dziennych		9882	18101
Liczba osób na studiach zaocznych		7521	20512
Liczba osób na studiach wieczorowych		112	4255
Liczba kandydatów na I rok studiów			25989
Liczba osób przyjętych na I rok studiów		4998	9232
Liczba wydanych dyplomów	30*	2732	11970
Nadanie tytułów doktora h.c.		38	132
Badania naukowe			
Podjęte tematy badawcze:			1552
w tym liczba grantów			202
Publikacje naukowe		841	3911

* Pierwsze dyplomy zostały wydane w 1946 r.

dla zbiorów zielnika Muzeum Przyrodniczego. Ilustracją do wyżej przedstawionych i zmieniających się wydarzeń związanych z szeroko pojętą działalnością Uniwersytetu jest zestawienie danych statystycznych z trzech różnych okresów – 1945, 1975 i z 31 grudnia 2004.

W październiku 2005 r. na Uniwersytecie Wrocławskim, po raz 303. w jego dziejach i po raz 60. w jego polskiej powojennej historii, odbyła się inauguracja nowego roku akademickiego. W tym też roku przypadało 500-lecie próby utworzenia Uniwersytetu we Wrocławiu przez ówczesnego króla Czech i Węgier Władysława II Jagiellończyka. Dzieje naszej uczelni – bardzo dramatyczne i złożone – na stałe wpisały ją do kroniki dziejów Polski jako placówkę niezmiernie ważną dla rozwoju nauki polskiej, gdzie wykształciły się pokolenia, które wpływały na rozwój państwa polskiego. Uniwersytet Wrocławski w sposób twórczy dziedziczy tradycje Uniwersytetu Jana Kazimierza, a także jest spadkobiercą uczelni niemieckiej, dowodząc jedności nauki. Uczni polscy, podnosząc z ruin Uniwersytet Wrocławski, mieli świadomość historycznych zadań, jakie przed nimi stoją. W trudnych warunkach politycznych i ideologicznych wrocławscy uczeni starali się kultywować dziedzictwo polskie i niemieckie, jego wartości uniwersalne. Wierność tym zasadom decydowała o skutecznym przekazywaniu młodym pokoleniom poczucia odpowiedzialności za kultywowanie tradycji i rozwijanie twórczych perspektyw. Historia polskiego Uniwersytetu – mimo istniejących ograniczeń politycznych i ideologicznych – dowodzi trwałości ponadczasowych wartości uniwersyteckich.

Przygotował zespół

